



**Interprovinciaal Overleg**  
van, voor en door provincies

# **Voorjaarsnota 2023**

## **IPO-Bureau**

# Inhoudsopgave

<b>Inleiding, algemeen beeld en leeswijzer</b> .....	5
<b>1. Ruimtelijke ontwikkeling, waaronder waterbeheer en wonen</b> .....	8
1.1. Ruimtelijke ontwikkeling .....	8
1.2. Water .....	8
1.3. Wonen .....	9
1.4. Implementatie Omgevingswet/Interprovinciale coördinatie DSO.....	10
1.5. Beheerbijdrage Digitaal Stelsel Omgevingswet .....	10
1.6. Nederlands Hydrologisch Instrumentarium .....	11
Financiën .....	12
<b>2. Milieu, energie en Klimaat</b> .....	13
2.1. Gezonde leefomgeving .....	13
2.2. Circulaire Economie .....	13
2.3. Klimaat en Energie .....	13
2.4. Omgevingsveiligheid .....	14
2.5. VTH-stelsel en Omgevingswet.....	14
2.6. Abonnementen/Kennisdeling/Internationaal .....	15
2.7. Coördinatie uitvoering Klimaatakkoord/Beleidsprogramma .....	15
2.9. Regionale Energie Strategie 2.0 .....	15
2.11. Industrie en bedrijventerreinen .....	16
2.12. Warmtetransitie.....	17
2.13. Energie-infrastructuur.....	17
Financiën .....	19
<b>3. Vitaal platteland</b> .....	20
3.1. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid .....	20
3.2. Duurzame Landbouw .....	20
3.3. Klimaatakkoord landbouwgebruik .....	21
3.4. Programma Natuur .....	21
3.5. Natuurwetgeving .....	22
3.6. Faunabeheer .....	22
3.7. Natuurbeleid .....	22
3.8. EU-Biodiversiteit en Natura2000 .....	23
3.9. Interprovinciale Programmaorganisatie Stikstof en Natuur (IPSN) .....	24
Financiën .....	26
<b>4. Mobiliteit</b> .....	27

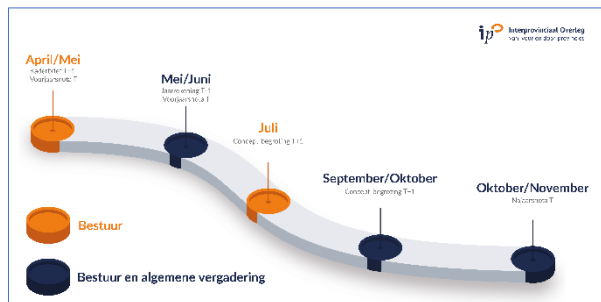
4.1. Duurzame Mobiliteit .....	27
4.2. Openbaar vervoer .....	27
4.3. Verkeersveiligheid.....	28
4.4. Fiets .....	28
4.5. Kennisplatform Verkeer en Vervoer.....	29
4.6. Goederenvervoer & Logistiek .....	29
<b>5. Regionale economie .....</b>	<b>31</b>
5.1. Agenda Samenhangend Investeren .....	31
5.2. Regionale Arbeidsmarkt, Human Capital.....	31
5.3. Circulaire economie .....	32
5.4. Europees regionaal beleid.....	32
5.5. Digitalisering Regionale Economie .....	33
5.7. Ruimtelijke economie .....	33
<b>6. Cultuur en erfgoed .....</b>	<b>35</b>
6.1. Cultuur .....	35
6.2. Erfgoed .....	35
6.3. Cultuureducatie .....	36
6.4. Bibliotheekstelsel en innovatie .....	36
Financiën .....	38
<b>7. Kwaliteit Openbaar Bestuur .....</b>	<b>39</b>
7.1. Consultaties en wetgevingstrajecten .....	39
7.2. Provinciale rol in de ruimte .....	39
7.4. Financiële verhoudingen .....	39
7.5. Vitale vereniging .....	40
7.6. Europa .....	41
Financiën .....	42
<b>8. Werkgeverszaken.....</b>	<b>43</b>
8.1. CAO .....	43
8.2. Rechtspositie en integriteit politiek ambtsdragers.....	43
8.3. Doorontwikkelen en borgen goed provinciaal en publiek werkgeverschap .....	43
Financiën .....	44
<b>9. Digitalisering .....</b>	<b>45</b>
9.1. Afhechting programma Interprovinciale Digitale Agenda (IDA) .....	45
9.2. Activiteiten passend in profiel IPO-BIJ12.....	46
9.3. Belangenbehartiging digitalisering.....	46
Financiën .....	48

<b>10. Overig</b> .....	49
10.1. Werkbudget budget voor nieuw beleid .....	49
10.2. Stelpost L&P-compensatie .....	49
10.4. Compensatie Zeeland .....	49
Financiën .....	50
<b>Bijlage: Afkortingenlijst</b> .....	51

## Inleiding, algemeen beeld en leeswijzer

### Doelstelling voorjaarsnota

Met de voorjaarsnota verantwoorden wij de voortgang van de begroting. De voorjaarsnota wordt ter vaststelling aangeboden aan het IPO-bestuur en ter informatie aan de Algemene Vergadering (AV). De voorjaarsnota kan gepaard gaan met een wijziging van de begroting. Bij een door het bestuur vastgestelde wijziging met financiële consequenties wordt deze aan de Algemene Vergadering (AV) voorgelegd ter goedkeuring.



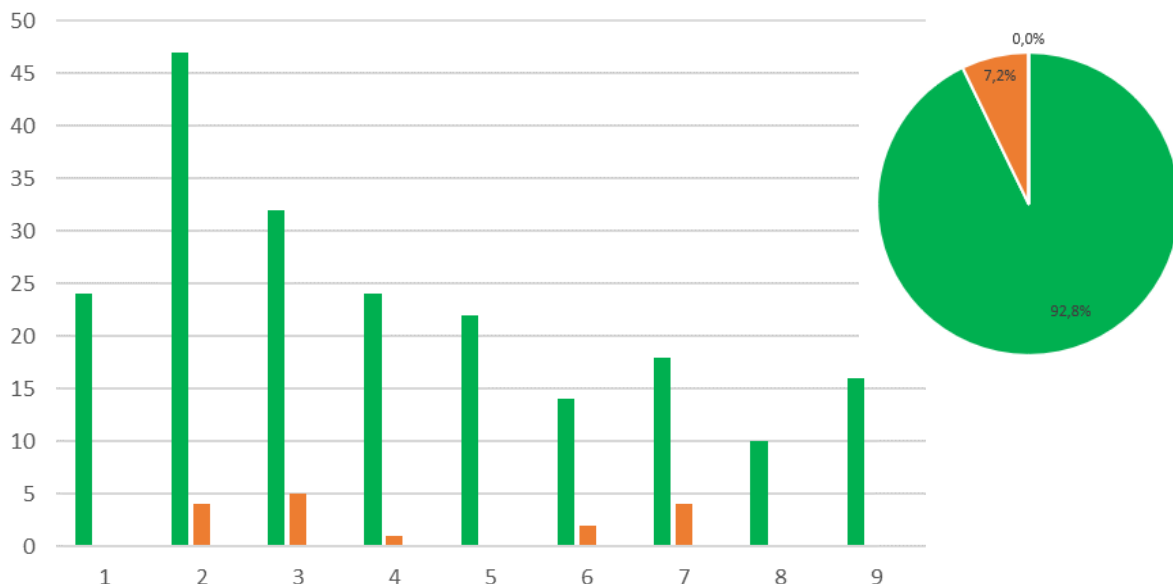
### Beeld Voorjaarsnota 2023

Via een kleurensystematiek verantwoorden wij de voortgang van de in de Begroting 2023 opgenomen inhoudelijke prestaties en daarmee samenhangende lasten.

#### Inhoudelijk beeld

De inhoud van de Voorjaarsnota 2023 (en hierna de Najaarsnota 2023 en het Jaarverslag 2023) volgt de indeling van de Begroting 2023. Dat is gebruikelijk omdat deze documenten spiegelen aan de door de Algemene Vergadering (AV) goedgekeurde begroting.

In de voorjaarsnota is de inhoudelijke voortgang van de activiteiten via een kleurenindicator aangegeven. In de grafiek hierna is het totaalbeeld hiervan weergegeven. Per programma is aangegeven bij hoeveel activiteiten de indicator groen, oranje of rood is gehanteerd. Ook is rechts het totaalbeeld gepresenteerd.

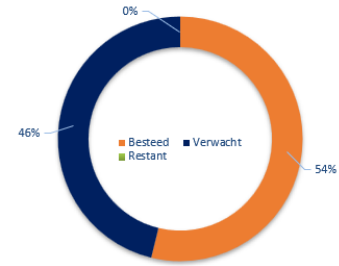


Ten opzichte van de Begroting 2023 zien we op totaalniveau een kleine afwijking op de voortgang:

- Uit de rechtergrafiek blijkt dat 93% van de activiteiten op schema ligt.
- Bij 7% dreigt zich een afwijking voor te doen.

## Financiën

De grafiek hiernaast geeft de besteding weer van de totale programma-lasten (€ 14,5 miljoen) in de Begroting 2023. Op peildatum 1 maart 2023 is van de programmalasten € 7,8 miljoen besteed, oftewel 46%.



In de voorjaarsnota hebben we ook de voortgang van de uitgaven via een kleurenindicator aangegeven. Wij hebben bij enkele uitgaven een rode indicator gehanteerd omdat hierbij begrotingswijzigingen voorgesteld worden. Deze wijzigingen zijn per saldo budgetneutraal. In de tabel hierna is aangegeven om welke uitgaven het gaat en of deze doorwerken in de Kaderbrief 2024.

Begrotingsvoorstellen	Voorjaarsnota 2023	Doorwerking Kaderbrief 2024
Vervanging waterkwaliteitsportaal	38	38
Werkbudget/Nieuw beleid	-38	-38
<b>Saldo begrotingswijziging IPO-bureau</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

x € 1.000

De hierboven weergegeven begrotingswijzigingen hebben betrekking op programmalasten en is per saldo budgetneutraal omdat de extra lasten worden gedekt uit het werkbudget.

In de tabel hierna hebben wij de omvang van de gewijzigde Begroting 2023 IPO-bureau weergegeven.

Programma	Primaire Begroting 2023	VJN 2023	Gewijzigde Begroting 2023
1. ROWW	4.136	38	4.174
2. Milieu, Energie en Klimaat	2.839		2.839
3. Vitaal Platteland	3.710		3.710
4. Mobiliteit	3.362		3.362
5. Regionale Economie	967		967
6. Cultuur	201		201
7. Kwaliteit Openbaar Bestuur	3.508		3.508
8. Werkgeverszaken	966		966
9. IDA	2.815		2.815
10. Overig	6.925	-38	6.887
<b>Totaal lasten IPO Den Haag</b>	<b>29.430</b>	<b>0</b>	<b>29.430</b>

x € 1.000

## Structuur voorjaarsnota

De voorjaarsnota IPO-bureau bestaat uit 10 programma's waarin verantwoording wordt afgelegd over alle activiteiten (output 2023) uit de Begroting 2023. Hiervoor gebruiken we een kleurindicator waarbij activiteiten met een oranje of rode indicator in ieder geval toegelicht zijn. Het betreft afwijkingen op inhoud of geld.

### Duiding groen-oranje-rode indicatoren

- Groen
  - Geen afwijkingen in prestatie en planning
  - Geen knelpunt in middelen

- Oranje
  - Prestatie wordt niet volledig behaald of aard opgave is niet meer consistent met sturing die hieraan is gegeven.
  - Prestatie loopt achter op planning maar is niet problematisch of
  - Middelen dreigen af te wijken van de begroting
- Rood
  - Prestatie wordt niet of nauwelijks behaald of
  - Prestatie loopt achter op planning, realisatie is problematisch of
  - Middelen wijken af van de begroting, een begrotingswijziging is nodig.











Ieder programma sluit af met een financiële paragraaf. In deze paragraaf geven wij via een tabel en een grafiek inzicht in de besteding van het programmabudget (peilmoment 1 maart 2023).

In de betreffende tabel is een kolom 'Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2023' opgenomen.











De bedragen in deze kolom hebben betrekking op wijzigingen binnen de programmabudgetten.

# 1. Ruimtelijke ontwikkeling, waaronder waterbeheer en wonen



## 1.1. Ruimtelijke ontwikkeling

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Ondersteunen van/belangenbehartiging op de invulling van de juiste condities t.b.v. provincies om te komen tot provinciaal ruimtelijk arrangement per 1 juli 2023 en wederkerige afspraken per oktober 2023.		
2. Ondersteunen/belangenbehartiging t.b.v. van provincies om te komen tot een provinciaal MIEK in voorjaar 2023.		
3. Ondersteunen/belangenbehartiging t.b.v. van provincies om te komen tot gebiedsprogramma's als uitwerking van NPLG per 1 juli 2023.		
4. Inhoudelijk bijdragen aan de NOVEX, zodat deze de provinciale uitvoeringskracht versterkt.		
5. Bewaken dat Rijksnormering (o.a. klimaatadaptatie, woningbouw etc.) de beleidsruimte van provincies versterkt door in te zetten dat eventuele Rijksinstructieregels provincies voldoende afwegingsruimte geven richting gemeenten.		

## 1.2. Water

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Bijdragen aan regionale waterkeringen ontwikkelprogramma en aan de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) die kennis genereren voor de wettelijke taakuitoefening van provincies inzake waterbeleid.		
2. Invulling geven aan bestuurlijke afspraken rondom Informatiehuis Water (bijdrage en detachering).		
3. Belangen behartigen in het kader van klimaatruimtelijke adaptie via de Samenwerkingsagenda 2030 voor o.a. de gebouwde omgeving, natuur en landbouw, een robuust watersysteem en vitaal en kwetsbaar.		
4. Samen met de relevante medeoverheden wordt een tussenevaluatie opgezet (in 2024) halverwege de laatste planperiode van de KRW (2022-2027). In 2027 wordt beoogd te hebben voldaan aan de eisen van de KRW.		
5. Belangen behartigen in - en bijdragen aan - het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), waar het de Kaderrichtlijn Water (KRW) doelstellingen en Bodem en water sturend in dit programma betreft.		













Output 2023	Inhoud	Geld
6. Belangen behartigen vanuit IPO position paper grondwater in het kader van en kennisontwikkeling/deling via de Studiegroep Grondwater rond grondwaterkwantiteit, -kwaliteit en de afstemming tussen drinkwater en warmtetransitie. En belangen behartigen in de Implementatie- en Uitvoeringsagenda Drinkwater van Rijk, IPO, UvW, VNG en VEWIN.		

### Toelichting











#### 2. Bestuurlijke afspraken Informatiehuis Water

In het BO IHW is besloten om het waterkwaliteitsportaal de komende jaren te vervangen, want het huidige systeem is aan het eind van zijn technische levensduur. Van deze vernieuwing hebben ook provincies profijt ten aanzien van gebruiksgemak voor invoergegevens grondwater in kader van KRW, grip op de uitvoering van maatregelen uit stroomgebiedbeheerplannen en het leidt tot lagere beheerlasten op termijn. Dit vraagt om een investering van € 350.000 per jaar voor de komende 3 jaren, waaraan het IPO dan € 38.000 conform de verdeelsleutel bijdraagt. Deze investering wordt als onvermijdelijk beschouwd. Wij dekken deze extra lasten voor 2023 uit ons werkbudget.



### 1.3. Wonen

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Ondersteunen van/belangenbehartiging op de invulling van de juiste condities t.b.v. provincies om te komen tot realisatie van de wederkerige afspraken inzake woningbouw.		
2. Inzet om de monitor over woningbouwopgave af te ronden.		
3. Belangenbehartiging om de juiste financiële condities te creëren t.a.v. onrendabele publieke toppen in woningbouw, bereikbaarheid etc.		
4. Belangenbehartiging om voor provincies voldoende wettelijk instrumentarium en bevoegdheden te verkrijgen in de Wet versterking regie huisvesting.		
5. Belangenbehartiging voor klimaatadaptatie en natuurinclusief gebouwde omgeving met bijbehorende maatlat en handreiking.		




## 1.4. Implementatie Omgevingswet/Interprovinciale coördinatie DSO

Output 2023	Inhoud	Geld
<p><b>Implementatie</b></p> <p>De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2024 in werking. Maar ook na deze datum zal het nodig zijn als provincies gezamenlijk op te trekken om volgens de Omgevingswet te gaan werken. Tegelijkertijd zullen rond de inwerkingtreding van de Omgevingswet de programmateams implementatie Omgevingswet van de individuele provincies verdwijnen en opgaan in de lijn. Het IPO-programmateam Implementatie Omgevingswet zal tot 1 april 2023 aanblijven om onderstaande taken over te dragen aan de (nog te werven) medewerkers die zich gaan bezighouden met de interprovinciale coördinatie Digitaal Stelsel Omgevingswet (zie hierna) of de beleidsinhoudelijke programmalijnen binnen het IPO:</p>		
1. Periodiek overleg met provinciale programmamanagers (of hun opvolgers) en overleggen met verschillende inhoudelijk betrokkenen vanuit provincies om knelpunten te signaleren en voortgang te monitoren;		
2. Te fungeren als aanspreekpunt en kennisplatform voor zowel provincies als het gezamenlijke programma Aan de Slag met de Omgevingswet;		
3. Deelname Programmaraad, Opdrachtgeversberaad, interbestuurlijke afstemming om provinciale vraag in te brengen, aanbod terug te leggen bij provincies en provinciale belangen te behartigen;		
4. Het waar nodig aanbieden van ondersteuningsproducten specifiek voor provincies om hun implementatieopgave ook na inwerkingtreding te ondersteunen.		
<p><b>Interprovinciale coördinatie Digitaal Stelsel Omgevingswet</b></p>		
5. Ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben de gezamenlijke provincies een blijvende rol in de organisatie van het beheer en de doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke voorziening (DSO-LV). Als gebruiker én als medeopdrachtgever en -financier, samen met het Rijk, de gemeenten en de waterschappen. Het IPO zal de interprovinciale inbreng voor beheer en doorontwikkeling van het DSO-LV gaan coördineren. In 2023 zal de interprovinciale coördinatie Digitaal Stelsel Omgevingswet conform dit voorstel worden ingericht.		

## 1.5. Beheerbijdrage Digitaal Stelsel Omgevingswet

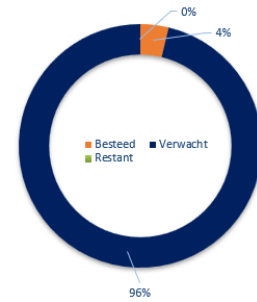
Output 2023	Inhoud	Geld
1. In het bestuursakkoord Omgevingswet uit 2015 en het Financieel Akkoord uit 2016 is afgesproken dat de koepels verantwoordelijk zijn voor het beheer en de doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening (DSO-LV). De onderdelen die het programma DSO heeft opgeleverd worden in opdracht van de koepels beheerd en de provincies dragen hier jaarlijks € 1,6 mln. (prijspeil 2020; excl. Indexatie) aan bij.		

## 1.6. Nederlands Hydrologisch Instrumentarium

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI) voorziet in de nodige hydrologische modellen die voor provincies en partners van essentieel belang zijn bij het maken van beleidsplannen en toekomstscenario's. Het IPO-bestuur heeft ingestemd met de samenwerkingsovereenkomst.		
2. Het beheer van deze voorziening is ondergebracht bij IPO-BIJ12 en er wordt nader onderzocht wat hiervoor benodigd is. <i>NB. Het betreft hier geen beheer maar vertegenwoordiging in de stuurgroep door IPO-BIJ12.</i>		

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Water	587	38	625	0	625	0	0	625	0
1.3 Wonen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4 Implementatie Omgevingswet	102	0	102	0	102	0	102	0	0
1.5 Digitaal Stelsel Omgevingswet	1.750	0	1.750	0	1.750	0	0	1.750	0
1.6 Nederlands Hydrologisch Instrumenta	232	0	232	0	232	0	0	232	0
<b>Totaal</b>	<b>2.672</b>	<b>38</b>	<b>2.710</b>	<b>0</b>	<b>2.710</b>	<b>0</b>	<b>102</b>	<b>2.607</b>	<b>0</b>





*x € 1.000*

### Toelichting





De uitputting van de budgetten loopt volgens planning. De toename van de begrote lasten zijn toegelicht bij beleidsopgave 1.2.

## 2. Milieu, energie en Klimaat









### 2.1. Gezonde leefomgeving

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Borgen van de doorwerking van de handreiking voor geur en de handreiking voor geluid.		
2. Door ontwikkelen van een integratiekader voor de provinciale opgaven voor gezonde leefomgeving.		
3. Kennis uitwisselen rondom Schone Lucht Akkoord (SLA) en doorwerking in provinciale omgevingsvisies.		











### 2.2. Circulaire Economie

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Belangenbehartiging/lobbyen en bijdragen aan het opzetten en uitvoeren van een landelijk programma van Rijk en decentrale overheden van een intercompartimentale aanpak van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), waaronder PFAS ('ZZS-pact').		
2. Advies geven aan het Rijk over de rol van provincies als bevoegd gezag ten aanzien van de informatie- en minimalisatieplicht inzake ZZS.		







### 2.3. Klimaat en Energie



Output 2023	Inhoud	Geld
1. Goede afhechting wijzigingswetgeving, waaronder verbreding energiebesparingsplicht bedrijven, normering werk gerelateerde mobiliteit, opvolging Meerjarensafspraken energie-efficiëntie- (MJA3/MEE) convenanten en koolstofdioxide- (CO2) heffing industrie.		
2. Kennis opbouwen relatie Omgevingswet – VTH-taken – Klimaatakkoord.		
3. Opstellen van een analyse over uitvoerbaarheid/betaalbaarheid van nieuwe regelgeving op het terrein van klimaat en energie in relatie tot MTH.		
4. Verkenning ontwikkeling klimaatinstallaties (waterstof, Carbon Capture Utilization/Storage (CCU/CCS), etc.) en benodigd VTH-instrumentarium.		

## 2.4. Omgevingsveiligheid



Output 2023	Inhoud	Geld
1. Uitvoeren van de IPO-meerjarenagenda voor de zes Brzo (Besluit risico's zware ongevallen) - omgevingsdiensten gericht op de verbetering van de uitvoeringspraktijk ten aanzien van majeure risicovolle bedrijven en risicorelevante bedrijven.		
2. Uitvoeren gezamenlijke agenda omgevingsveiligheid 2021-2024 met Rijk en gemeenten.		
3. In het kader van de Omgevingswet bijdragen aan een uitvoerbare invulling van de Modernisering Omgevingsveiligheid voor zogenoemde aandachtsgebieden en het Register Externe Veiligheid (REV).		
4. Integreren van de informatieproducten Externe Veiligheid en de Risicokaart in één interbestuurlijk afgestemde informatievoorziening Omgevingsveiligheid.		
5. Verder professionaliseren van de samenwerking van de Brzo-toezichthouders in het samenwerkingsverband BRZO+ en borgen van adequate Rijksfinanciering, in het kader van het convenant BRZO+.		

## 2.5. VTH-stelsel en Omgevingswet
















Output 2023	Inhoud	Geld
1. Vullen van de instrumentenkoffer met operationele instrumenten, waaronder uitwerking bestuurlijke boete en handreiking financiële zekerheidsstelling waarvoor IPO heeft gelobbyd. Met name uitwerking van het instrument financiële zekerheidsstelling vergt vanwege complexe regelgeving veel inzet.		
2. Bijdragen aan de uitwerking van het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (uitwerking adviescommissie Van Aartsen), waarvoor door de gezamenlijke provincies commitment is uitgesproken hier stevig op in te zetten gezien het belang voor de rol en positie van de provincies, zodat dit in lijn is met de provinciale visie op een robuust en toekomstbestendig stelsel: trekker van de pijler onafhankelijke uitvoering van toezicht en handhaving en leveren van input aan de andere pijlers.		
3. Borgen dat de aanbevelingen van de projecten waarvoor IPO-trekker was in het kader van de Uitvoeringsagenda VTH/aanpak Milieucriminaliteit worden uitgewerkt via het interbestuurlijk programma: professionalisering van de beleids- en uitvoeringscyclus (big 8), onafhankelijkheid en implementatie van de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS; verbinding tussen bestuurs- en strafrecht).		

4. Onderzoeken op welke wijze de effecten van inzet en beleid meetbaar kunnen worden gemaakt voor het sturen op resultaat voor het VTH-beleid.		
--	---	---



## 2.6. Abonnementen/Kennisdeling/Internationaal













Output 2023	Inhoud	Geld
IMPEL (European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law): Cofinanciering van projecten met Inspectie Leefomgeving en Transport, Omgevingsdienst.nl, ministerie I&W en EU-partners. Gericht op kwaliteit en slagkracht van provincies op het gebied van toezicht en handhaving.		

## 2.7. Coördinatie uitvoering Klimaatakkoord/Beleidsprogramma

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Coördinatie van de uitvoering bestuurlijke afspraken naar aanleiding van Beleidsprogramma (mei/juni 2022); verwerken voortschrijdende inzichten en organiseren randvoorwaarden.		
2. Blijvend monitoren en in gesprek over voldoende uitvoeringslasten en investeringsmiddelen.		
3. Signaleren, adviseren en standpunt bepalen in AAC en BAC en uitvoeren belangbehartiging via consultaties, position papers, webinars etc.		
4. Organiseren van afgestemde lobby en communicatie-activiteiten met provincies, ook ten aanzien van EU-voorstellen zoals Fitfor55 en Repower EU.		
5. Organiseren van kennisvergaring en -deling rondom innovaties		
6. Onderhouden samenwerking met ministeries, VNG, Unie van Waterschappen (UvW) en andere partners verbonden aan het Klimaatakkoord/Beleidsprogramma.		
7. Organiseren wisselwerking met andere ruimtelijke transitie.		
8. Doorontwikkeling data en monitoring.		

## 2.9. Regionale Energie Strategie 2.0

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Bijdragen aan het halen van de ambities om via de regionale energiestrategieën (RES'en) 35 terrawattuur (TWh) grootschalige elektriciteitsproductie op land in 2030 te realiseren door deel te nemen in het Nationaal Programma Regionale Energie Strategie (NP RES) en als belangenbehartiger knelpunten en kansen inbrengen namens de		











provincies als liaison, in het Interbestuurlijk Managementteam en het Opdrachtgevend Beraad (OGB).		
2. Herijking RES-ambitie (najaar 2022) laten landen, werkzaamheden afhankelijk van uitkomsten proces.		
3. Bijdragen aan en analyseren van RES-monitor en provincies adviseren omtrent de uitkomsten.		
4. Agenderen casuïstiek bij betrokken ministeries en koepels, gericht op invulling afspraak uit RES'en.		
5. Adviseren over diverse randvoorwaarden, zoals netaansluiting/ netcongestie, planmer, nieuwe milieunormen wind, ondersteuning vanwege Nevele-uitspraak, voorkeursvolgorde zon, SDE, kwaliteitsbudget, versnelling vergunningsprocedures, ruimtelijke inbedding/ruimtelijke puzzel.		
6. Bijdragen aan het kennisnetwerk Shine en Blow waarvoor tevens facilitering door RVO op kosten van IPO.		
7. Voorbereiden uitvoeringstafel elektriciteit.		

### Toelichting

#### 5. Adviseren over randvoorwaarden

Het organiseren van de goede randvoorwaarden (op inhoud en samenwerking) om de RES-doelstelling te realiseren in 2030 moet opnieuw gebeuren (herijking vindt nu plaats gezien de huidige situatie en uitdagingen).

## 2.11. Industrie en bedrijventerreinen

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Bijdragen leveren aan en provincies adviseren over de invulling van een nationaal waterstofprogramma.		
2. Ondersteunen en adviseren provincies bij uitvoering van de clusters energiestrategie (CES'en) en relatie met zesde cluster en daarbij zorgen dat CES-kaders aansluiten bij provinciale wensen/behoefte		
3. Bijdragen leveren aan en provincies adviseren over de PIDI/MIEK richting het jaarlijks beslismoment investeringen energie-infrastructuur (in eerste hand gericht op industrie).		
4. Organiseren afstemming omtrent offshore windparken over aanlandlocaties en transport op land van energie.		
5. Behartigen belangen als bevoegd gezag omtrent CO2-heffing en volgen van de uitwerking van de normering van de CO2.		



## Toelichting













### 2. Clusters energiestrategie (CES'en)

Uitvoering Cluster 6 aanpak stopt. Nog geen akkoord met C6-organisatie over opzetten landelijke C6-aanpak. Daarom zijn de eerste provincies vooruitlopend op nadere afspraken hiermee aan de slag gegaan.









### 5. CO2-heffing

Inzet nodig om provincies aangesloten te krijgen op maatwerkafspraken Rijk, waar afspraken worden gemaakt over reduceren CO2-uitstoot van de grootgebruikers. Geen betrokkenheid van provincies op aankomend NP Verduurzaming Industrie. Aan beide wordt door IPO gewerkt.

## 2.12. Warmtetransitie

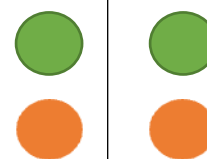
Output 2023	Inhoud	Geld
1. Als belangenbehartiger standpunten inbrengen bij de totstandkoming van de warmtewet, waarbij oog is voor de betaalbaarheid van de warmte/energietransitie.		
2. Landelijk ondersteunen, adviseren en organiseren randvoorwaarden voor de implementatie van de Warmtewet.		
3. Invullen van liaison-rol in het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (daarbij landelijk ondersteunen, adviseren en organiseren randvoorwaarden).		
4. Landelijk ondersteunen en adviseren ten aanzien van verduurzaming maatschappelijk en bedrijfsmatig vastgoed.		
5. Standpuntbepaling en advisering over groen gas en ondersteunen van eventuele provinciale rol bij de implementatie/ruimtelijke inpassing.		
6. Voorbereiden uitvoeringstafel gebouwde omgeving.		

## 2.13. Energie-infrastructuur

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Landelijk ondersteunen en organiseren randvoorwaarden voor de per provincie op te stellen MIEK-en.		
2. Invulling geven aan een landelijke, interbestuurlijke cockpit waarin regie wordt gevoerd op alle korte en lange termijn activiteiten.		
3. Inbreng leveren in diverse beleidsontwikkelingen en kamerbrieven ten aanzien van energie infrastructuur, waaronder het landelijk Programma Energie Hoofdstructuur.		
4. Uitwisseling organiseren met andere ruimtelijke transitie (vroegtijdig inzicht in en programmeren van energiebehoefte; in beeld brengen en landelijke acties met betrekking tot het versnellen vergunningverlening en ruimtelijke procedures; ruimteclaim energie-infra).		

5. Voorbereiden uitvoeringstafel elektriciteit.

6. Het nemen van een regierol binnen de uitvoering van het LAN door het trekken van en deelnemen aan verschillende werksporen en werkgroepen.



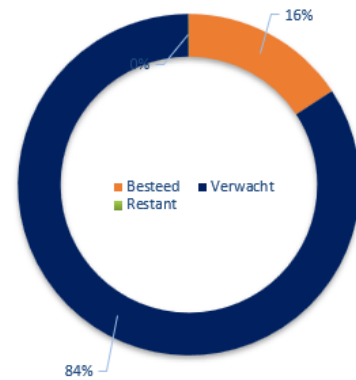
#### Toelichting

##### *6. Regierol uitvoering LAN*

Capaciteit en middelen voor de voortgang en invulling van het LAN zijn momenteel krap, er wordt veel verwacht van deelname van het IPO maar is weinig ruimte om overal gedegen inspanning te leveren.

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
2.1 Gezonde leefomgeving	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2 Circulaire Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3 Klimaat en Energie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Omgevingsveiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5 VTH-stelsel en Omgevingswet	201	0	201	0	201	0	0	201	0
2.6 Abonnementen/Kennisdeling/Intern	21	0	21	0	21	0	21	0	0
2.7 Coördinatie Klimaatakkoord	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.8 6000 mw op land	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.9 Regionale Energie Strategie 1.0	41	0	41	0	41	0	21	20	0
2.10 Monitoring RES	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.11 Industrie en bedrijventerreinen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.12 Warmtetransitie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.13 Energie-infrastructuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>263</b>	<b>0</b>	<b>263</b>	<b>0</b>	<b>263</b>	<b>0</b>	<b>41</b>	<b>221</b>	<b>0</b>







x € 1.000

## Toelichting

De uitputting van de budgetten loopt volgens planning.

### 3. Vitaal platteland

#### 3.1. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid











Output 2023	Inhoud	Geld
1. Ondersteunen proces van de implementatie van het GLB-NSP in de provincies, en de voorbereiding van het gezamenlijk programmeren vanaf 2023, door het organiseren van het netwerk van provinciale betrokkenen.		
2. Bewaken van de voortgang van de bestuurlijke afspraken die in 2022 zijn gemaakt over het GLB.		
3. Nadere concretisering van GLB agenderen in en uitwerken met betrokken AAC-werkgroepen.		

#### Toelichting

##### 1. Implementatie GLB-NSP

Voor de communicatie over het gezamenlijke GLB-stelsel is extra inzet nodig, die in de praktijk niet door provincies geleverd kan worden in de vorm van extra menskracht. Er wordt een voorstel voorbereid hoe deze inzet geleverd kan worden, waarbij de mogelijkheid van een beperkte financiële bijdrage per provincie wordt verkend.

#### 3.2. Duurzame Landbouw

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Behartigen belangen bij realisatie perspectief landbouw van LNV en afstemmen beleidsontwikkelingen met andere beleidsopgaven zoals stikstof, de realisatie van een gunstige staat van instandhouding natuur en de opgaven uit Klimaatakkoord.		
2. Behartiging belangen provincies bij inbrengen van dossier duurzame landbouwdossier perspectief landbouw in het NPLG en in verschillende IPO-programma's. Voor provincies is het voor transitie landelijk gebied noodzaak dat perspectief landbouw goed uitgewerkt en geïnstrumenteerd wordt.		
3. Inbrengen van het dossier perspectief landbouw in wetgevingstrajecten, zoals herziening mestwetgeving, pachtwet.		
4. Organiseren kennisuitwisseling tussen provincies op het vlak van verduurzaming van de landbouw. Hierbij ligt een belangrijke agendazettende rol bij de provinciale deskundigen.		
5. Ondersteuning van provinciale uitwerking instrumenten gericht op verduurzaming landbouw.		









#### Toelichting

1. en 2.









Vanwege de snelle totstandkoming van het landbouwakkoord is er meer inzet gevraagd dan eerder was voorzien. Hierop wordt inmiddels inzet geleverd.



Een aandachtspunt zijn handhavingsverzoeken voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nabij Natura2000-gebieden. Op verzoek van de AAC VP is in 2022 in afstemming met provincies een analyse opgesteld. Daarbij is geconstateerd dat verdere uitwerking van dit dossier buiten de IPO-begroting valt, maar dat het wel van belang is dat provincies hierop inzet leveren, en dat hierover ook afstemming met het ministerie noodzakelijk is.

### 3.3. Klimaatakkoord landbouwgebruik







Output 2023	Inhoud	Geld
1. Voorbereiden afronding bestuurlijke afspraken, voor zover nog niet vervat in het klimaatakkoord over o.a. regelgeving, instrumenten, middelen en provinciale rol met betrekking tot bossenstrategie, natuur en de structurele aanpak van het veenweidedossier. Inhoudelijke inbreng op deze dossiers wordt door provincies zelf geleverd.		
2. Inbrengen dossier in het traject van het NPLG		
3. Signaleren, adviseren en voorbereiden standpuntbepaling over de activiteiten waar in het klimaatakkoord ook een trekkende of regierol voor provincies is benoemd (met name veenweide en natuurbeleid/bomen, bos en natuur) en bevorderen dat deze ook in samenhang met andere beleidsopgaven wordt opgepakt.		
4. Inbreng leveren in uitwerking afspraken over groen gas/biogas, vanuit landbouwperspectief (zie ook 3.2).		

### 3.4. Programma Natuur







Output 2023	Inhoud	Geld
1. Gezamenlijk volgen voortgang eerste fase programma natuur, en waar nodig aanvullende bestuurlijke afspraken maken over de voortgang.		
2. Uitvoering lerende evaluatie programma natuur (als onderdeel van lerende evaluatie Natuurpact) en maken afspraken over meenemen aanbevelingen		
3. Zorgdragen voor afstemming met en integratie van natuurherstelmaatregelen met de structurele aanpak stikstof. Borgen van de samenhang met het reguliere natuurbeleid. Voor deze inzet is aanvullende inzet randvoorwaardelijk.		
4. Voorbereiden van het gezamenlijke proces voor de totstandkoming van bestuurlijke afspraken die gericht zijn op de uitwerking van de tweede fase van het programma natuur, voor de periode 2023 tot 2030.		

Output 2023	Inhoud	Geld
5. Samen met het Rijk en partners uit relevante sectoren verder uitwerken van een groei-agenda natuurinclusief met die partijen die het verschil willen maken en hierop al energie zetten (meevaren op de boegolf van bijvoorbeeld Bouwend Nederland), die kansen benoemt en benut én kaders meegeeft aan de andere maatschappelijke opgaven op het gebied van landbouw, energie, wonen en klimaat.		


### 3.5. Natuurwetgeving









Output 2023	Inhoud	Geld
1. Belangen behartigen bij beleidsontwikkelingen Rijk op deze wettelijke provinciale taak en o.a. inzetten op beleidsneutraliteit implementatie natuur in omgevingswet.		
2. Provincies en Rijk adviseren over beleidsontwikkelingen over stijgende faunaschades (medio 2023), juridische ontwikkelingen faunabeheer (zie ook hierna) en gezamenlijke aanpak ontheffingverlening Wet Natuurbescherming/Omgevingswet, onder meer ten aanzien van windturbineprojecten.		
3. Toetsen gedragscodes op de provinciale uitvoeringspraktijk en uitvoerbaarheid.		

### 3.6. Faunabeheer

















Output 2023	Inhoud	Geld
1. Adviseren over en ontwikkelen van innovatief en waar mogelijk maatschappelijk gedragen faunabeleid en zorgen voor standpuntbepaling dat leidt tot minder kosten voor provincies voor faunaschade.		
2. Afstemmen lijst met invasieve soorten (waarvoor provincies verantwoordelijkheid dragen) met provincies om haalbaarheid en uitvoerbaarheid te kunnen toetsen.		
3. Gezamenlijke inzet formuleren op rijksbeleid ten aanzien van de jacht, en de verwachte bijbehorende kosten.		

### 3.7. Natuurbeleid

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Provinciale belangen behartigen bij beleidsontwikkelingen Rijk en hierover afstemmen via werkgroepen met de provincies.		

2. Implementeren van afspraken taskforce versnelling Natuurpact.		
3. Uitwerken derde lerende evaluatie Natuurpact, en gezamenlijke uitwerking van een aanpak van de aanbevelingen.		
4. Opleveren jaarlijkse voortgangsrapportage natuur. Dit betreft een rapportage voor Provinciale Staten over de voortgang van de afspraken in het natuurpact.		
5. Afstemmen nieuwe beleidsontwikkelingen met provincies.		

### 3.8. EU-Biodiversiteit en Natura2000

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Als belangenbehartiger van provincies input inbrengen in EU-besluitvorming biodiversiteit. EU-kaders zijn van grote impact op provinciale beleidsinvulling.		
2. Inbreng leveren in nieuwe beleidsstukken, waaronder het strategische plan Natura2000 (N2000) en het beleidskader doelwijziging, wordt mede beleid bepaald over N2000 en doelbereik.		
3. Organiseren gezamenlijke processen ter afstemming en vaststelling van de beleidsstukken voortkomende uit de actualisatie van doelensysteem N2000.		
4. Inbrengen van resultaat in NPLG.		
5. Faciliteren kennisuitwisseling over voortgang en voert regie op verbetering van de afstemming van de provincies met andere voortouwnemers van N2000-beheerplannen.		
6. Voor LNV het aanspreekpunt zijn voor de afstemming rondom N2000-issues.		
7. Faciliteren en initiëren pilots tot het opstellen van natuurdoelanalyses.		
8. Op gebied van monitoring wordt centraal invulling gegeven aan verantwoording waar alle provincies baat bij hebben.		


## Toelichting

1., 2., 5.

In EU-verband wordt gewerkt aan nieuwe kaders ten aanzien van natuurbescherming en natuurherstel. Met name een mogelijke uitbreiding van het verslechteringsverbod buiten Natura2000 kan grote invloed hebben op provinciale beleidsinvulling. Rijk en provincies zitten inhoudelijk op één lijn over de onwenselijkheid van een dergelijk verslechteringsverbod, maar de lidstaat Nederland staat daar binnen Europa alleen in. Met LNV wordt gekeken naar alternatieven voor een vergunningstelsel om invulling te geven aan een eventueel verslechteringsverbod buiten Natura2000.

Doordat nu met het NPLG VHR-doelen (doelen die volgen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn) opgenomen moeten worden, is de wijze waarop Rijk en provincies samen werkten aan het proces van de Actualisatie van het Natura 2000 doelensysteem gewijzigd. LNV werkt in afstemming met IPO/provincies aan een gewijzigd plan van aanpak, waarbij de provincies de ingenomen positie binnen dit proces zullen heroverwegen. De grote inzet die deze trajecten vragen, betekent dat op andere onderdelen van dit dossier (waaronder afstemming beheerplannen) minder inzet geleverd kan worden.

### 3.9. Interprovinciale Programmaorganisatie Stikstof en Natuur (IPSN)

Output 2023	Inhoud	Geld
<p>Het IPSN-programmaplan, vastgesteld door het MT van de IPO-vereniging op 21 maart 2022 en door de Bestuurlijke Commissie Stikstof op 19 mei 2022, bevat een verdere invulling van het besluit dat in juli 2021 door het IPO Bestuur werd genomen om de ambtelijke organisatie door te ontwikkelen naar een interprovinciale programmaorganisatie stikstof en natuur.</p> <p>In 2022 is gestart met de implementatie van dit programmaplan, waarbij de organisatie is ingericht naar vier programmalijnen die bijdragen aan het hoofddoel van IPSN: "Provincies zijn beter in staat om aan hun integrale opgave voor stikstofreductie en natuurverbetering te voldoen, de hiervoor benodigde beleidskeuzes te maken, maatregelen uit te voeren en hier duidelijke (samenwerkings)-afspraken over te maken met het Rijk".</p> <p>De vier programmalijnen betreffen:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Uitvoeringsbeleid VTH en ondersteunend instrumentarium</li><li>• Beleidsontwikkeling gebiedsgerichte aanpak</li><li>• Strategie en visie landelijk gebied</li><li>• Ondersteunen (inter)bestuurlijke besluitvorming</li></ul>		

## Toelichting

De uitvoering van het programma loopt conform planning. De dynamiek van het stikstofdossier vraagt echter soms om (eerder onvoorziene) aanvullende inzet van capaciteit die nodig is om te (blijven) voldoen aan de opgave van IPSN, zoals bijvoorbeeld gecoördineerde provinciale inbreng voor de Piekbelastersaanpak, de bij de Najaarsnota 2022 al genoemde aanvullende opgave die is ontstaan door de komst van het NPLG en de samenwerking/opdrachtgeversrol t.a.v. de Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied (RTLG). Daarnaast is op het thema Monitoring en Data meer inzet nodig om de (in de toekomst deels structurele) taken te kunnen uitvoeren.

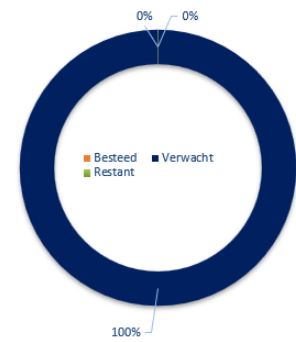
Binnen het programma is – om bovengenoemde redenen - een actualisatie uitgevoerd van de benodigde capaciteit en middelen om uitvoering te kunnen blijven geven aan de opgave van IPSN.



Behalve het programmabudget dat is opgenomen onder de stelpost IPSN (verdeeld over de begroting van het IPO-bureau en IPO-BIJ12) wordt bij de actualisatie ook de in 2022 naar IPO-BIJ12 structureel overgehevelde € 940.000 betrokken. Het streven is om de uitvoering binnen het bestaande totale programmabudget voor 2023 vorm te geven. Mocht dit niet passen dan volgt op een later moment afstemming met de provincies en eventueel een voorstel tot budgetaanpassing.

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
3.1 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2 Duurzame Landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3 Klimaatakkoord Landbouwgebruik	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.4 Programma Natuur	53	0	53	0	53	0	0	53	0
3.5 Natuurwetgeving	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.6 Faunabeheer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.7 Natuurbeleid	211	0	211	0	211	0	0	211	0
3.8 Natura 2000 en EU-Biodiversiteit	26	0	26	0	26	0	0	26	0
3.9 Stikstof	75	0	75	0	75	0	0	75	0
<b>Totaal</b>	<b>364</b>	<b>0</b>	<b>364</b>	<b>0</b>	<b>364</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>364</b>	<b>0</b>

*x € 1.000*

## Toelichting

De programmabudgetten zijn op het peilmoment van de Voorjaarsnota 2023 nog niet aangesproken.





## 4. Mobiliteit

### 4.1. Duurzame Mobiliteit

Output 2023	Inhoud	Geld
<p>1. Positie houden bij realisatie van de afspraken uit het Klimaatakkoord alsmede de aanvullende bestuurlijke afspraken via:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Uitvoering Klimaatakkoord Mobiliteit (SUM) en bijbehorende monitor inclusief bestuurlijk ambassadeurschap;</li> <li>○ Integratie van laadinfra en waterstof infra via de provinciale regierol Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)/Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL);</li> <li>○ Actieagenda duurzaam Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW) in de nationale agenda's Klimaat neutrale en Circulaire Infrastructuur en Schoon en Emissieloos Bouwen;</li> <li>○ Regie, coördinatie en support op de voortgang/realisatie van de Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's) - gebiedsopgave 3.0 - inclusief de monitor.</li> </ul>	●	●
<p>2. Lessen uit de coronapandemie doorzetten en vertalen naar ambities van de bestuurlijke agenda mobiliteit in het algemeen en werkgeversaanpak in het bijzonder: zakelijk reizen op duurzame manier via o.a. Coalitie Anders Reizen.</p>	●	●
<p>3. Inzet van provincies vanuit Klimaatakkoord verbinden met de Europese Green Deal en het op te stellen Europese programma 'Duurzame en Slimme Mobiliteit'.</p>	●	●
<p>4. Realiseren van een nationale aanpak Betalen naar Gebruik, conform het standpunt van de gezamenlijke provincies tevens in de context van de brede aanpak Financiële Verhoudingen 2025.</p>	●	●

### 4.2. Openbaar vervoer








Output 2023	Inhoud	Geld
<p><i>Openbaar vervoer (OV)</i></p> <p>1. Zeker stellen van transitie van OV (publieke mobiliteit) waarbij vertaling van ervaring uit coronapandemie op OV-gebruik naar OV-ambities wordt meegenomen.</p>	●	●
<p><i>Toekomst concessies (NOVB)</i></p> <p>2. Zeker stellen van bestuurlijke afspraken via NOVB ten aanzien van garantie met het Rijk, ten aanzien van aanbestedingskalender, sociale veiligheid, toegankelijkheid en Mobility-as-a-Service (MaaS).</p>	●	●
<p><i>Toekomstbeeld Openbaar Vervoer (TBOV)</i></p> <p>3. Verder uitwerken TBOV 2040 met ontwikkelagenda, onderzoeksprogramma 2021 en doorontwikkelen als programma met uitwerking voor knooppunten, ontwikkelen van BRT als een volwaardig</p>	●	●



Output 2023	Inhoud	Geld
alternatief, standpuntbepaling ten aanzien van vervoersarmoede en agenderen omvorming mobiliteitsaanbod in dunbevolkte(re) regio's.		
<i>Spoor(ordening)</i>		
4. Monitoren en evalueren van (aanvullende) bestuurlijke afspraken afsprakenkader werken voor derden.		
5. Standpunt bepalen op meerdere (in)formele consultaties op wetgevingstrajecten en nieuw beleid vanuit de rijksoverheid, invloed uitoefenen op Hoofdrailnet-concessie vanaf 2025 en realiseren innovatie aanpak exploitatiekosten Fietsparkeren bij stations.		

#### 4.3. Verkeersveiligheid

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Belangenbehartiging in relatie tot een herijking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) met een financieringsstrategie en ten aanzien van investeringen innovatie/vernieuwende middelen SPV.		
2. Belangenbehartiging rondom de tranches SPV waar het gaat om de inhoud en verdeelsleutels.		
3. Belangenbehartiging ten behoeve van datataskforce verkeersveiligheid en landelijke implementatie van 5 SPI's.		
4. Belangenbehartiging ten behoeve van het toelatingskader Licht Elektrische Voertuigen (LEV-Kader) en het RVV 1990.		
5. (Mede) implementeren van de richtlijn betreffende het beheer van de verkeersveiligheid van weginfrastructuur (Road Infrastructure Safety Management, hierna: RISM II).		

#### 4.4. Fiets

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Standpuntbepaling inzet op Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) en financieringsstrategie.		
2. Formaliseren van rollen, verantwoordelijkheden en financiën in het addendum op het bestuursakkoord Fiets parkeren bij Stations.		
3. Provinciale inbreng zeker stellen in de 'Normen fietsparkeren bij nieuwe ontwikkelingen'.		
4. Belangen behartigen ten aanzien van fiets en fietsparkeren bij (OV-) knooppunten en woningbouwlocaties.		



5. Standpunt bepalen en belangen behartigen binnen het netwerk Tour de Force.		
---	---	---

#### Toelichting











##### 2. addendum op het bestuursakkoord Fiets parkeren bij Stations

Er is een impasse op de inhoud (rollen/verantwoordelijkheden) ten aanzien van het Bestuursakkoord. Vooralsnog heeft deze impasse geen (financiële) gevolgen voor provincies. Door middel van bemiddeling, via I&W, wordt getracht uit deze impasse te komen.

#### 4.5. Kennisplatform Verkeer en Vervoer

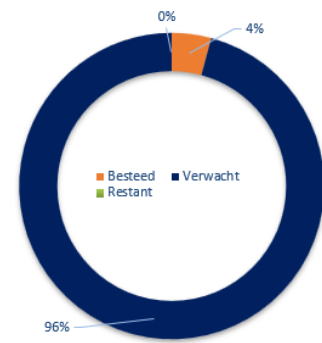
Output 2023	Inhoud	Geld
Het KpVV-programma levert een bijdrage aan kennisontwikkeling in aanvulling op de prioritaire ambities van het programma Mobiliteit. Het IPO vult het opdrachtgeverschap namens de gezamenlijke provincies zo in, dat het programma goed aansluit op de prioriteiten van de provincies.		

#### 4.6. Goederenvervoer & Logistiek

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Standpunt bepalen, belangen behartigen en stimuleren van (de verduurzaming van) modaal shift van weg naar water en spoor.		
2. Verduurzamen goederenvervoer en logistiek (o.a. binnenvaart, wegtransport, clean energy hubs).		
3. Belangenbehartiging t.a.v. de uitvoering van Vrachtwagenheffing en de terugsluis.		
4. Standpunt bepalen en belangen behartigen ten aanzien van 'ruimtelijke sturing logistiek' (verdoving/verlooding).		
5. Belangenbehartiging in verbinding met de Europese Green Deal en het Europese programma 'Duurzame en Slimme Mobiliteit'.		

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
4.1 Duurzame Mobiliteit	211	0	211	0	211	0	0	211	0
4.2 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Verkeersveiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.4 Fiets	99	0	99	0	99	0	88	11	0
4.5 Kennisplatform Verkeer en Vervoer	1.800	0	1.800	0	1.800	0	0	1.800	0
4.6 Goederenvervoer & Logistiek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>2.110</b>	<b>0</b>	<b>2.110</b>	<b>0</b>	<b>2.110</b>	<b>0</b>	<b>88</b>	<b>2.022</b>	<b>0</b>



*x € 1.000*

## Toelichting











De uitputting van de budgetten loopt volgens planning.

## 5. Regionale economie









### 5.1. Agenda Samenhangend Investeren

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Het opstellen en uitwerken van een Samenhangend Investeringsstrategie. Dit leidt tot het verder intensiveren van de (economische) samenwerking, gericht op ontwikkelkracht en innovatie in de regio's, tussen provincies onderling én met het Rijk op onderdelen van de transitithema's (EZK).		
2. De gerichte doorontwikkeling van de programmeringstafels om (boven)regionale innovatieprogramma's op te schalen en te versnellen; inclusief de herziening van het projectenboek, uitmondend in de eerste 'innovatiedeals'.		
3. Komen tot een samenwerkings- en afsprakenkader tussen Rijk, provincies, ROM's, MKB en VNG op het gebied van breed en innovatief MKB, met speciale aandacht voor het co-financieringsvraagstuk en de invulling van gezamenlijk opdrachtgeverschap met EZK ten aanzien van de bovenregionale agenda van de ROM's. (ROM 3.0).		
4. Inzet op regionale verankering en sterke positionering van de rol van de provincies bij de herijking van het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid van het Rijk, wat zich onder meer vertaalt in de herziening van de KIC en KIA's.		







### 5.2. Regionale Arbeidsmarkt, Human Capital

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Invulling van de coördinerende en ondersteunende rol van provincies richting de eerstverantwoordelijke partijen (Rijk, gemeenten, sociale partners), en in nauwe samenspraak met de VNG.		
2. Belangenbehartiging voor erkenning voor de regionale HCA-aanpakken als waardevolle aanvulling op het traditionele arbeidsmarktbeleid, waarmee deze regionale structuren meer benut worden bij het opstellen en de uitvoering van het arbeidsmarktbeleid.		
3. Belangenbehartiging voor meer integrale financiering en regionale fondsvorming voor talentontwikkeling.		
4. Belangenbehartiging richting een skills gerichte benadering en het bieden van ondersteuning bij het inzichtelijk maken van de benodigde skills op de arbeidsmarkt van de toekomst.		
5. Belangenbehartiging richting het vergroten van de mogelijkheden om verenigbare steun (EU) te kunnen verlenen aan HCA-initiatieven.		

### 5.3. Circulaire economie

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Inzet op de realisatie van de 5 actielijnen van de Krachtenkaart Circulaire Economie (CE) waaraan de gezamenlijke provincies zich verbonden hebben, waaronder het samen met VNG, UvW en I&W komen tot een aanpak voor circulair inkopen en aanbesteden.		
2. Middels coördinatie en begeleiding zorgen dat door provincies uitvoering gegeven wordt aan de afspraken tussen Rijk en provincies om het MKB te ondersteunen in de transitie naar Nederland Circulair in 2050, door op basis van de Krachtenkaart Circulaire Economie o.a. regionale circulaire ecosystemen te versterken.		
3. Belangenbehartiging op inzet van het Rijk gericht op de intensivering van de samenwerking en ondersteuning van de in de Krachtenkaart geformuleerde ambities, en de inzet van gezamenlijke instrumentarium.		
4. Belangenbehartiging op positie en rol van provincies als regisseurs van de regionale economie bij het Rijk, gezien de meer prioritaire positie van het beleid gericht op CE bij het kabinet.		

### 5.4. Europees regionaal beleid

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Monitoring door IPO/HNP van de implementatie nieuwe financieringsinstrumenten en programma's die inmiddels van start zijn gegaan. (REACT-EU, JTF, BAR, RRF, Operationele Programma's (2021-2027)). Waarbij met name aandacht is voor de regionale uitvoering in maatwerk programma's.		
2. Belangenbehartiging door IPO/HNP om post-2027 tot een zo groot mogelijke nationale envelop structuurfondsen voor Nederland te komen, alsmede meer middelen voor grensoverschrijdende en transnationale programma's (Interreg) en voldoende investeringsmiddelen voor klimaat en groene transitie.		
3. Belangbehartiging door IPO/HNP gericht op het keren van de centralisatietrend bij het cohesiebeleid, alsmede het realiseren dat er voldoende middelen beschikbaar blijven voor ontwikkelde regio's binnen het cohesiebeleid. Ook ontwikkelde regio's moeten van innovatie-instrumenten gebruik kunnen blijven maken.		

### 5.5. Digitalisering Regionale Economie

Output 2023	Inhoud	Geld
-------------	--------	------

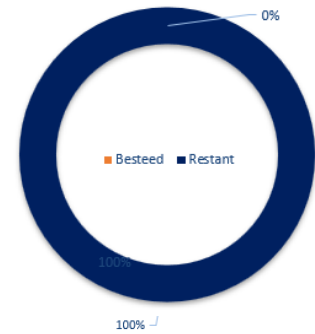


<p>1. Bijdragen aan de versnelling van de digitale transformatie in het MKB. Hiertoe is een actieagenda opgesteld door EZK, provincies, gemeenten en MKB NL die zich richt op het beter ontsluiten van de vraagarticulatie in de regio, kennisdeling en kennisontwikkeling en beter ontsluiten van het digitaliseringsaanbod en evt. ontwikkelen van nieuw instrumentarium.</p>		
<p>2. Uitvoering geven aan de vastgestelde (dynamische) werkagenda digitalisering, waarin kennisdeling en belangenbehartiging ten aanzien van voor regionale economie relevante thema's zijn opgenomen, zoals het versnellen van de connectiviteit van het platteland en kleine gemeenten, cyberweerbaarheid van het MKB en sleuteltechnologieën</p>		
<p>3. Regie op de ruimtelijke regionale inpassing van initiatieven, zoals datacenters, en hierover afspraken maken met het Rijk. Hierbij staat een integrale afweging van belangen (wonen, natuur, stikstof, energie, water, economie) centraal.</p>		

## 5.7. Ruimtelijke economie

Output 2023	Inhoud	Geld
<p>1. Belangenbehartiging op de rol en positie van provincies op het onderwerp ruimtelijke economie-werklocaties, met de focus op bedrijventerreinen. Daarmee wordt het economisch perspectief ingebracht in de opgaven en transities in het ruimtelijk domein, onder meer middels specifieke stapelkaarten.</p>		
<p>2. Belangenbehartiging en coördinatie ten aanzien van de uitvoering door provincies van de bestuurlijke afspraken Grip op grote bedrijfsvestigingen en het vervolg daarop. Afgesproken is het omgevingsbeleid voor grootschalige bedrijfsvestigingen met name op het gebied van clustering, sturen op regionale en nationale meerwaarde én selectiviteit, te versterken. Hiervoor zijn 6 actielijnen ontwikkeld.</p>		
<p>3. Lichte samenwerking in IPO-verband gericht op kennisdeling van best practices, ten behoeve van de invulling van de Retailagenda door provincies.</p>		

## Financiën



In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.

Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
5.1 Stimuleren innovatief en breed MKB	100	0	100	0	100	0	0	100	0
5.2 Regionale Arbeidsmarkt/Human capital	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.3 Circulaire Economie	76	0	76	0	76	0	0	76	0
5.4 Europees regionaal beleid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.5 Taskforce HRE en samenwerkingsagen	30	0	30	0	30	0	0	30	0
5.6 Vrijetijdseconomie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.7 Ruimtelijke economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>207</b>	<b>0</b>	<b>207</b>	<b>0</b>	<b>207</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>206</b>	<b>0</b>



*x € 1.000*

## Toelichting











De programmabudgetten zijn op het peilmoment van de Voorjaarsnota 2023 nog niet aangesproken.

## 6. Cultuur en erfgoed







### 6.1. Cultuur

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Via belangenbehartiging proactief inzetten op de rol van provincies waarbij conform het position paper Cultuur wordt ingezet op heldere positionering en wettelijke verankering van de rol van provincies in het landelijk cultuurbeleid.		
2. Adviseren over het Rijkscultuurstelsel met aandacht voor de regionale component, werking subsidieregelingen, stedelijke cultuurregio's en faciliteert standpuntbepaling.		
3. Inzetten op een proactieve en agenderende rol van de gezamenlijke provincies richting de partners in het cultuurbestel, waaronder de Raad voor Cultuur.		
4. Inzetten op een actieve belangenbehartiging in bijvoorbeeld de actuele voorbereiding van het Rijkscultuurbestel na 2024.		

### 6.2. Erfgoed

Output 2023	Inhoud	Geld
1. De interprovinciale position paper erfgoed en het uitvoeringsprogramma zijn de leidraad voor de onderhandelingen met het Rijk over rol en middelen voor provincies; waaronder middelen voor de grote restauraties bij voorkeur via een gemeenschappelijk programma Rijk en provincies.		
2. Inzetten op versterking van de verbinding van erfgoed met ruimtelijke opgaven met een vervolg op de Erfgoed Deal (waaronder vrijkomende monumenten als kerken).		
3. Inzetten op belangenbehartiging, voldoende middelen/rol van provincies in het nieuw op te stellen Rijkskader Erfgoed Telt.		
4. Borgen van de provinciale belangen in de nieuw vast te stellen bestuurlijke afspraken over restauraties en de uitvoeringsorganisatie met Rijk en VNG.		
5. Aansluiting van erfgoed borgen bij de agenda (brief) Ruimtelijke Ordening, inzake de grote transitieopgaven Wonen en Bereikbaar, Klimaat- en energie zoals bij verduurzaming, landschappen en natuur en kwaliteit van de leefomgeving. Zoals benoemd in de Kamerbrief over nationale regie in de ruimtelijke ordening van 17 mei 2022 waarin de borging van erfgoed bij de transitie-opgaven is benoemd.		

### 6.3. Cultuureducatie

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Voor OCW-aanspreekpunt zijn voor programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 en alleen een rol vervullen voor faciliteren kennisuitwisseling.		
2. In 2023 betrokken worden bij de herijking van bestuurlijke afspraken cultuur en onderwijs.		
3. Participeren in de opbouw van een nieuw Rijkskader voor cultuur waar cultuureducatie een onderdeel van is.		

#### Toelichting

##### 2. Cultuurparticipatie

In de meerjarencultuurbrief (4 november 22) heeft de staatssecretaris aangekondigd een nationaal akkoord amateurkunst te willen sluiten in 2023 met het IPO en de VNG. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat dit binnen de lopende begroting 2023 kan worden opgevangen. Mocht blijken dat dat niet het geval is dan komen we in de najaarsnota hierop terug.

### 6.4. Bibliotheekstelsel en innovatie

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Op basis van het Bibliotheekconvenant 2020-2023 voor het bibliotheekstelsel, waarin duidelijk staat dat de provincies rol en positie hebben in de innovatie, samenwerken met netwerkpartners OCW, VNG, Koninklijke Bibliotheek, SPN en VOB, zodat bibliotheken beter in staat zijn om bij te dragen aan maatschappelijke opgaven en focus wordt gegeven aan de uitvoering van de Wet stelsel openbare bibliotheken.		
2. Partijen stemmen op basis van een netwerkagenda af en werken aan concrete acties om het convenant uit te voeren en inzet in belangenbehartiging en advisering over vervolg convenant na 2023.		
3. Bij Rijk als stelselpartner aandacht claimen voor helderheid rollen, beleidsvrijheid, (rijks)middelen en positionering provincies in het Bibliotheekstelsel.		
4. Samen met VNG en andere stelselpartners inzetten op de opgave uit het regeerakkoord, dat in iedere gemeente een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening aanwezig is en daartoe nodige lobby-inzet en belangenbehartiging.		

#### Toelichting

##### 2. Uitvoering bibliotheekconvenant

Er is besloten voor de periode 2024-2027 een nieuw convenant Bibliotheken af te sluiten tussen OCW, IPO, VNG, SPN, VOB en KB. Daarmee worden de overleggen tussen de stelselpartijen geïntensiveerd.





In de Kamerbrief 'versterken van het stelsel van Openbare Bibliotheken (2022)' d.d. 4 november 2022 heeft de staatssecretaris aangekondigd een zorgplicht voor provincies te willen opnemen in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening per 2025. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat dit binnen de lopende begroting 2023 kan worden opgevangen. Mocht blijken dat dat niet het geval is dan komen we in de najaarsnota hierop terug.

## Financiën







Binnen dit programma zijn geen programmamiddelen geraamd in de begroting.

## 7. Kwaliteit Openbaar Bestuur













### 7.1. Consultaties en wetgevingstrajecten











Output 2023	Inhoud	Geld
1. Wettelijke taken uitvoeren bij consultaties en wetgeving die zich in 2023 aandienen.		
2. Proactief signaleren en, desgewenst, lobbyen bij de Staten-Generaal.		

### 7.2 Provinciale rol in de ruimte

Output 2023	Inhoud	Geld
1. De drie grote transitie in de fysieke leefomgeving in samenwerking en samenhang realiseren – mede in samenwerking met VNG en UvW, inclusief de gebiedsgerichte aanpak.		
2. Zorgdragen en oog hebben voor de noodzakelijke interbestuurlijke en financiële verhoudingen.		
3. Binnen het kader van de grote transitie het versterken van de interprovinciale kennisfunctie: versterken van de uitwisseling van ‘best practices’ tussen de provincies, en ook tussen de provincies en andere partners, en versterken van het onderlinge en gezamenlijke leerproces rondom de gebiedsgerichte aanpak.		

### 7.4. Financiële verhoudingen

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Besluit over en daarbij inzet op een stabiel, robuust belastinggebied m.i.v. 2030 vanwege de introductie van Betalen naar Gebruik.		
2. Gezamenlijke uitwerking met het rijk van een nieuwe financieringssysteem die na 2025 operationeel zal gaan worden		
3. Besluit over een mogelijk groter belastinggebied.		
4. Een voor de uitvoering van de transitie geëigende uitkeringsstelsel, met minimale uitvoeringslasten en maximale beleidsvrijheid, en geen verplichte cofinanciering.		
5. Voldoende financiële middelen voor de grote opgaven en transitie – betrokkenheid bij de artikel 2- wet Financiële verhoudingenonderzoeken die hiervoor zullen worden uitgevoerd.		
6. De implementatie van het geactualiseerde verdeelmodel Provinciefonds die gezamenlijk met BZK wordt uitgevoerd.		

Output 2023	Inhoud	Geld
7. Implementeren aanbevelingen beleidsdoorlichting BTW-compensatiefonds (2021) gericht op verbeterde werking van het fonds voor de provincies.		
8. Monitoren en daarbij beperken fiscale risico's verzelfstandiging ProRail.		
9. Lid begeleidingsgroep onderzoek naar uniforme methodiek bepaling rente stortplaatsen, waardoor elke provincie dezelfde berekeningsmethodiek hanteert.		
10. Instelling van een gezamenlijke leerstoel financiële verhoudingen (€ 25.000 per jaar).		
11. Herijken van de EMU-saldonorm voor de komende jaren		







### Toelichting

Het gehele financiële fundament onder de financiële verhoudingen staat op dit moment ter discussie; de verwachting is dat de discussie in geheel 2023 (en ook daarna) voortduurt. Sinds het aantreden van het nieuwe kabinet in januari 2022, die in zijn regeerakkoord een nieuwe financieringssysteem aankondigt, een mogelijke verruiming van het belastinggebied, omvangrijke incidentele middelen voor de uitvoering van de transitie en een daarbij passend uitkeringsstelsel is het IPO samen met de VNG en de Unie in gesprek met de fondsbeheerders om duidelijkheid te krijgen wat dit inhoudt. En om uitzicht te krijgen op een stabiele financieringssituatie. Dit is temeer van belang omdat provincies als gevolg van het vastzetten van het volumeaccres vanaf 2026 zo'n € 300 miljoen per jaar mislopen.

Pas bij de Voorjaarsnota 2023 (dus in april/mei 2023) zal het kabinet duidelijkheid geven over oplossingsrichtingen.







Met name voor de transitie gericht op stikstof/natuur en wonen/bereikbaarheid zijn de gesprekken over het beschikbaar krijgen van de middelen uit de fondsen nog gaande met de verschillende departementen. Aangezien provincies te maken hebben met omvangrijke aanloopkosten, begint de tijd te dringen voor het snel verkrijgen van de benodigde financiële middelen.

### 7.5. Vitale vereniging

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Evenementen (waaronder jaarcongres, Algemene Vergadering (AV)-bijeenkomsten, technische briefings).		
2. Netwerk-functie (waaronder versterken relatie met Staten, themabijeenkomsten, gezamenlijke bijeenkomsten met rijk en decentrale overheden).		
3. Aandacht voor de Statenverkiezingen 2023, en de daaruit voortvloeiende ontwikkelingen zoals nieuw bestuur, nieuwe Algemene Vergadering (AV), nieuwe adviescommissies, informeren Provinciale Staten, extra bijeenkomsten, etc.		

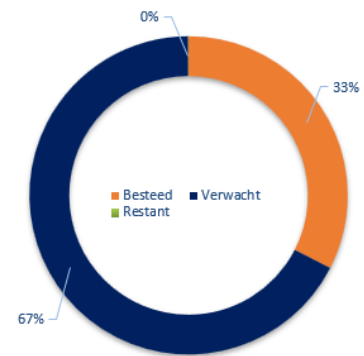


## 7.6. Europa

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Met HNP-belangen behartigen op dossiers agrofood, klimaat en energie, regionale economie, gezonde en duurzame leefomgeving, circulaire economie, mobiliteit, digitalisering én leveren bij EU-instellingen input gericht op de provinciale agenda, een gebiedsgerichte aanpak en voldoende EU-budget.		
2. Met HNP zorgdragen voor afstemming en inbreng voor de BNC-fiches (Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen) met provincies. Samen met de VNG en UvW de positie van decentrale overheden verstevigen in de fase van Nederlandse standpuntbepaling en de interbestuurlijke samenwerking op Europese dossiers met het Rijk optimaliseren.		
3. KED en HNP publiceren de wekelijkse Europese Ster en het KED beheert de online EU- fondsenwijzer 2021-2027 (initiatief HNP/IPO) en verleent juridisch advies inzake staatssteunvraagstukken.		

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
7.1 Consultatie- en wetgevingstrajecten	21	0	21	0	21	0	0	21	0
7.2 Naar Krachtig Groen Herstel/Gebiedsc	132	0	132	0	132	0	0	132	0
7.3 Strategische kennisfunctie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.4 Financiële verhoudingen	105	0	105	0	105	0	9	96	0
7.5 Vitale vereniging	213	0	213	0	213	0	0	213	0
7.6 Europa	259	0	259	0	259	0	228	31	0
<b>Totaal</b>	<b>730</b>	<b>0</b>	<b>730</b>	<b>0</b>	<b>730</b>	<b>0</b>	<b>237</b>	<b>492</b>	<b>0</b>





x € 1.000

## Toelichting







De uitputting van de budgetten loopt volgens planning.

## 8. Werkgeverszaken











### 8.1. CAO

Output 2022	Inhoud	Geld
1. Implementeren, monitoren en doorontwikkelen cao-afspraken.		
2. Ondersteunen Bestuurlijke Onderhandelingsdelegatie voor nieuwe cao.		

### 8.2. Rechtspositie en integriteit politiek ambtsdragers

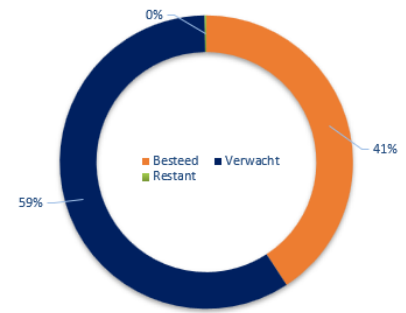
Output 2022	Inhoud	Geld
1. Belangen behartigen voor rechtspositie politiek ambtsdragers (provinciale sector).		
2. Bijdragen leveren aan consultatie wetgeving en beleid politiek ambtsdragers (met name voor pensioen).		
3. Voorbereiden aanbestedingen en contractbeheer (o.a. uitvoering APPA).		

### 8.3. Doorontwikkelen en borgen goed provinciaal en publiek werkgeverschap

Output 2022	Inhoud	Geld
1. Lobbyen/belangen behartigen namens de samenwerkende provincies voor goed publiek werkgeverschap binnen en met zelfstandige publieke werkgevers (ZPW).		
2. Afstemmen met medeoverheden ter voorbereiding cao- en pensioenonderhandelingen en consultatie wetgeving.		
3. Consultatie wetgeving (wettelijke taak).		
4. Afstemmen met AAC Werkgeverszaken voor ontwikkeling provinciale organisaties en goed werkgeverschap.		
5. Borgen werking van en bemensing gezamenlijke inter- respectievelijk bovensectorale geschillenbeslechting.		

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
8.1 CAO	202	0	202	0	202	0	107	95	0
8.2 Rechtspositie en integriteit politiek ar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.3 Doorontwikkelen en borgen goed pro	63	0	63	0	63	0	1	62	0
<b>Totaal</b>	<b>264</b>	<b>0</b>	<b>264</b>	<b>0</b>	<b>264</b>	<b>0</b>	<b>108</b>	<b>156</b>	<b>0</b>

















*x € 1.000*

## Toelichting

De uitputting van de budgetten loopt volgens planning.

## 9. Digitalisering















### 9.1. Afhechting programma Interprovinciale Digitale Agenda (IDA)

Output 2022	Inhoud	Geld
<i>Programmaliijn Data</i>		
1. Implementatie van een algoritmeregister bij de provincies (uitvoering in 2023).		
2. Leveren van bijdrage aan uitvoering van de doelen in het nog op te stellen Programmaplan Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS) voor 2023.		
<i>Programmaliijn Dienstverlening</i>		
3. Ontwikkelen van een modelaanpak voor de implementatie van provincies van Annex II (procedures) en Annex III (ondersteuning) van de Europese Single Digital Gateway.		
4. Ontwikkelen van een modelaanpak voor en ondersteuning van provincies bij implementatie van Europese en Nederlandse wetten en richtlijnen op het gebied van digitale dienstverlening. Dit betreft o.a. de Wet digitale overheid, Archiefwet 2021 en de herziening van de Wet hergebruik overheidsinformatie in het kader van de Europese Open Datarichtlijn (uitvoering in 2023/2024).		
<i>Programmaliijn Bedrijfsvoering</i>		
5. Coördinatie van inspanningen provincies voor invoering Wet open overheid in het kader van het interbestuurlijke programma Woo, inclusief aansluiting op Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI) in het kader van actieve openbaarmaking. Voor dit project ontvangt het IPO tot en met 2026 een jaarlijkse subsidie van € 187.500 inclusief btw vanuit het ministerie van BZK.		
<i>Programmaliijn Innovatie</i>		
6. Dutch Societal Innovation Hub (Nederlandse innovatiehub op het gebied van publieke dienstverlening), met Europese co-financiering (looptijd t/m 2026, met twee opties voor verlenging met nog eens 2 jaar).		
7. Uitvoering interprovinciale innovatiestrategie bij provincies, vanuit de drie uitgangspunten: we treden vol in de digitale transformatie, we voeren regie op onze eigen veranderingen en we sluiten aan bij de brede beweging binnen de overheid. Bij aanvang van de nieuwe coalitieperiode wordt de innovatiestrategie herijkt op basis van de ambities van het nieuwe IPO-bestuur (looptijd 2023-2025).		
8. Programmatische aanpak Ethiek, met onder andere aandacht voor begeleidingsethiek, vaardigheidsontwikkeling en advisering door een onafhankelijke ethische commissie.		

## Toelichting

Ad 3: de verwachting is dat het IPO vanuit het ministerie van BZK in 2023 een eenmalige projectsubsidie van € 362.419 inclusief btw ontvangt voor de projectkosten voor SDG Annex II en III. De aanvraag hiervoor is ingediend en vooraf goedgekeurd, maar de beschikking is nog niet ontvangen.

## 9.2. Activiteiten passend in profiel IPO-BIJ12

Output 2023	Inhoud	Geld
1. Inrichting benodigde datavoorzieningen voor de grote transitie in de fysieke leefomgeving ("Rol in de Ruimte"): Wonen (interbestuurlijke woonmonitor), Energietransitie (kernset indicatoren energietransitie) en Stikstof (stikstofanalyses etc. m.b.v. AERIUS).		
2. Beheer van koppelvlaak tussen nationale portalen Ondernemersplein en Rijksoverheid.nl en de Producten- en Dienstencatalogi van afzonderlijke provincies.		
3. Beheer van Provinciale Producten Catalogus (PPC).		
4. Gezamenlijke aanbestedingen van ICT-(raam) contracten namens de twaalf provincies, IPO en IPO-BIJ12 van grote aanbestedingstrajecten met een duidelijke business case, vanuit een nieuw in te richten centrale inkoop- en contractmanagementfunctie bij IPO-BIJ12 (mits IPO-bestuur hiertoe besluit).		
5. Contractmanagement en -beheer voor gezamenlijk aanbestede ICT-(raam)contracten.		
6. Opstart informatieknooppunt Cyber Security provincies: de aansluiting van de gezamenlijke provincies op het Landelijk Dekkend Stelsel, waarmee provincies directe toegang krijgen tot dreigingsinformatie over cybercrime vanuit het Nationaal Cyber Security Centre bij het ministerie van JenV.		
7. Beheer van een platform voor trainingsmateriaal op het gebied van digitale vaardigheden voor de gezamenlijke provincies.		

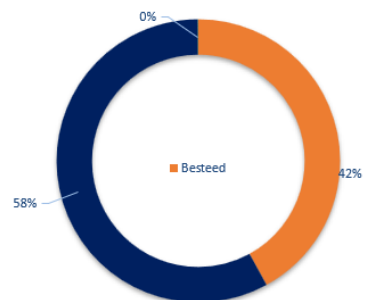
## 9.3. Belangenbehartiging digitalisering

Output 2023	Inhoud	Geld
Digitalisering is een onmisbare randvoorwaarde voor de maatschappelijke opgaven van de gezamenlijke provincies. De belangenbehartigingsagenda op het gebied van digitalisering is in 2022 geïdentificeerd in een onderzoek waarbij alle kernopgaven binnen IPO zijn geraadpleegd. De belangenbehartigingsagenda op het gebied van digitalisering kent vanaf 2023 drie pijlers: digitalisering voor de regionale economie, digitalisering voor "Rol in de Ruimte" en "Eén digitale overheid".		

Output 2023	Inhoud	Geld
De Europese strategie Europe's Digital Decade, de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, de Interbestuurlijke Datastrategie en de Werkagenda Digitalisering van het kabinet Rutte-IV hebben consequenties en brengen verplichtingen met zich mee voor provincies. Vanuit de genoemde pijlers behartigt het Interprovinciaal Overleg de belangen van de gezamenlijke provincies in deze interbestuurlijke samenwerkingsverbanden.		

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weer gegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
9.1 Programmalijn Data	620	0	620	0	620	0	84	535	0
9.2 Programmalijn Dienstverlening (laster	200	0	200	0	200	0	173	27	0
9.3 Programmalijn Bedrijfsvoering	150	0	150	0	150	0	150	0	0
9.4 Innovatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.5 Digivaardige organisatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.6 IDA Algemeen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>970</b>	<b>0</b>	<b>970</b>	<b>0</b>	<b>970</b>	<b>0</b>	<b>407</b>	<b>562</b>	<b>0</b>

x € 1.000


## Toelichting

De uitputting van de budgetten loopt volgens planning. Voor de in de Begroting 2023 opgenomen programmabaten bij beleidsopgave 9.2 (aldaar pagina 77) van € 450.000 melden we bij deze voorjaarsnota het vermoeden dat subsidiegelden mogelijk zijn uitgegeven aan niet IDA-gerelateerde doelen. We zijn op dit moment e.e.a. aan het uitzoeken. Het mogelijke tekort dat hierdoor is ontstaan, zal door de vereniging IPO worden opgelost. Uiterlijk bij de Najaarsnota 2023 komen wij daartoe met een oplossingsvoorstel.




## 10. Overig


### 10.1. Werkbudget budget voor nieuw beleid

Output 2023	Inhoud <sup>1</sup>	Geld
<ul style="list-style-type: none"><li>Sinds de Begroting 2021 zijn de werkbudgetten binnen de afzonderlijke programma's gecentraliseerd en gehalveerd.</li><li>Vanaf de Begroting 2023 nemen we in de begroting een vierjarig perspectief op voor alle beleidsopgaven, dat qua hoogte aansluit op de Kaderbrief 2023 (excl. autonome ontwikkelingen). Voor 2024 en verder gaan de bestuurlijke adviescommissies voor alle beleidsopgaven het gesprek aan te gaan over de afweegbaarheid en horizonbepaling, vanuit de focus in de samenwerking. De ruimte in de meerjarenraming 2024-2026 tussen de Kaderbrief 2023 en de Begroting 2024 is als stelpost 'Ruimte voor nieuw beleid' opgenomen binnen deze beleidsopgave.</li></ul>	n.v.t.	

### 10.2. Stelpost L&P-compensatie

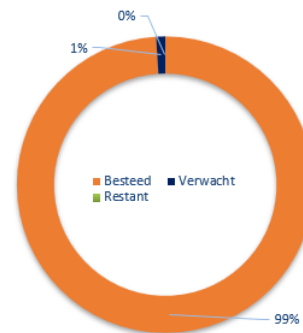
Output 2023	Inhoud	Geld
<p>Voor de indexatie maken we gebruik van de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB), zoals opgenomen in de kernegegevenstabel raming maart 2022 (CEP 2022). Op basis hiervan hadden we in de Kaderbrief 2023 de personele budgetten met 3,6% geïndexeerd. Bij het doorrekenen van de nieuwe CAO is gebleken dat deze indexatie onvoldoende hoog is geweest. Per saldo was sprake van een tekort van € 582.000 in 2023. De materiële budgetten zijn incidenteel in 2023 niet verhoogd, met uitzondering van de bedrijfsvoeringsbudgetten. Daar passen we een indexatie van 2,3% toe.</p>	n.v.t.	

### 10.4. Compensatie Zeeland

Output 2023	Inhoud	Geld
<ul style="list-style-type: none"><li>Vanwege een weeffout in het verdeelmodel provinciefonds ontving de provincie Zeeland van de overige 11 provincies € 6,7 miljoen ter aanvulling op de uitkering uit het Provinciefonds.</li><li>In de BAC Financiën van 27 maart 2020 is besloten om deze afspraak te verlengen tot aan de implementatie van de herijking van het Provinciefonds.</li><li>De weeffout heeft betrekking op het peiljaar (2008) dat gehanteerd is voor de bepaling van het veronderstelde rendement op dividend. Dividendinkomsten zijn onderdeel van de Overige Eigen Middelen die ingehouden worden op de provinciefondsuitkering. Sinds 2016 zijn de dividendinkomsten voor Zeeland nihil.</li><li>De financiële afhandeling verloopt vanwege het administratieve karakter via de IPO-kassiersfunctie.</li></ul>	n.v.t.	

## Financiën

In de onderstaande tabel en de grafiek hiernaast is de uitputting weergegeven van de programmabudgetten binnen dit programma.



Beleidsopgave	Begroting 2023	Begr.wijz. VJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Begr.wijz. NJN 2023	Begroting 2023 na wijz.	Realisatie	Verplicht	Verwacht	Restant
10.1 Werkbudget	225	-38	187	0	187	0	119	68	0
10.2 Stelpost L&P-compensatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.3 Compensatie Zeeland	6.700	0	6.700	0	6.700	6.700	0	0	0
10.4 Nog te verdelen apparaatslasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.5 Saldo voorjaarsnota/najaarsnota	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>6.925</b>	<b>-38</b>	<b>6.887</b>	<b>0</b>	<b>6.887</b>	<b>6.700</b>	<b>119</b>	<b>68</b>	<b>0</b>

x € 1.000

### Toelichting

De verlaging van de lasten zijn toegelicht bij de betreffende beleidsopgaven.

## Bijlage: Afkortingenlijst

<b>Aforting</b>	<b>Volledige omschrijving</b>
AAC	ambtelijke adviescommissie
AADV	Altijd Actuele Digitale Vergunning
ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
ACS	ambtelijke commissie stikstof
AI	articiële intelligentie
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APK	Algemene Periodieke Keuring
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
AV	Algemene Vergadering
AZ	ministerie van Algemene Zaken
BAC	bestuurlijke adviescommissie
BAR	Brexit Adjustment Reserve
BCS	Bestuurlijke Commissie Stikstof
BDU	brede doeluitkering
BLOW	bestuursovereenkomst landelijke ontwikkeling windenergie
BNC	beoordeling nieuwe commissievoorstellen
BNG	betalen naar gebruik
BOb	Bestuurlijk Omgevingsberaad
BOD	Bestuurlijke Onderhandelingsdelegatie
BOFv	Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen
BRB	Beraad Ruimtelijk Beleid
BRO	Basis Registratie Ondergrond
Brzo	Besluit risico's zware ongevallen
BUZA	ministerie van Buitenlandse Zaken
BZK	ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZPW	bestuurlijk Stichting Zelfstandige Publieke Werkgevers
CdK	Commissaris van de Koning
CE	circulaire economie
CES	cluster energiestrategie
CO2	koolstofdioxide
COELO	onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen
CvdR	Comité van de Regio's
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EFRO	Europees Fonds voor Regionale economie
ERIAFF	European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESIF	Europese structuur- en investeringsfondsen
EU	Europese Unie

EZK	ministerie van Economische Zaken en Klimaat
FTK	financieel toetsingskader
GIR	Gemeenschappelijke Inspectie Ruimte
GLB-NSP	gemeenschappelijk landbouwbeleid-nationaal strategisch plan
GWV	grond-, weg- en waterbouw
HNP	Huis Nederlandse Provincies (in Brussel)
HRE	herstel regionale economie
I&W	ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IBP	interbestuurlijk programma
IDA	Interprovinciale Digitale Agenda
IFV	Interbestuurlijke en financiële verhoudingen
IHW	Informatiehuis Water
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IMPEL	European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law
IPO	Interprovinciaal Overleg
IPS	interprovinciaal programma stikstof
IPSN	interprovinciaal programma stikstof en natuur
JTF	Just Transition Fund
KIA	kennis- en innovatieagenda
KED	Kenniscentrum Europa Decentraal
KIC	kennis- en innovatieconvenant
KOB	kwaliteit openbaar bestuur
KpVV	Kennisplatform Verkeer en Vervoer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LCW	Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling
LEV	licht elektronische voertuigen
LGR	Landelijke Grondwater Register
LHS	landelijke handhavingsstrategie
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LV	landelijke voorziening
LVMB	Landelijk Verkeersmanagement Beraad
MAP's	EU-milieuactieprogramma's
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MJA/MEE	meerjarenafspraken energie-efficiëntie
MKB	midden- en kleinbedrijf
MRB	motorrijtuigenbelasting
MTH	milieu, toezicht en handhaving
N2000	Natura2000
NAL	Nationale Agenda Laadinfrastructuur
NAP	Actieprogramma Nitraatrichtlijn
NAS	nationale klimaatadaptatiestrategie
NBTC	Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen

NGO	niet-gouvernementele organisatie
NGR	Nationaal Geo Register
NHI	Nederlands Hydrologisch Instrumentarium
NMP	Nationaal Milieuprogramma
NOVB	Nationaal Openbaarvervoerberaad
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPLG	Nationale Programma Landelijke Gebied
NP-RES	Nationaal Programma Regionale Energiestrategie
NSP	nationaal strategisch plan
NTF	Nationaal Toekomstbeeld Fiets
O&F	organisatie & formatie
OCW	ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OEM	overige eigen middelen
OGB	opdrachtgeversberaad
Olo	Omgevingsloket Online
OM	Openbaar Ministerie
OV	openbaar vervoer
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PHEV	plug in hybride elektrische voertuigen
PIDI/MIEK	Nationaal Programma Infrastructuur Duurzame Industrie/ Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
RAL	Regionale Agenda Laadinfrastructuur
REIS	regionale energie-infrastructuur
RES'en	regionale energiestrategieën
REV	Register Externe Veiligheid
RFF	Recovery and Resilience Facility
RISM	Road infrastructure safety management
RMP	regionaal mobiliteitsprogramma
ROM's	regionale ontwikkelingsmaatschappijen
ROWW	ruimtelijke ontwikkeling, water en wonen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SDG's	Sustainable Development Goals
SDN	Safety Delta Nederland
Shine	sustainable houses in inclusive neighbourhoods
SLA	schoneluchtakkoord
SPN	Stichting Samenwerkende Provinciale Ondersteuningsinstellingen Nederland
SPUK	specifieke uitkering
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SUM	stand van zaken uitvoering Klimaatakkoord Mobiliteit
SZW	ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TBOV	toekomstbeeld openbaar vervoer

TdF	Tour de Force
Twa	terrawattuur
UP CE	landelijk Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie
UvW	Unie van Waterschappen
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VOB	Vereniging Openbare Bibliotheken
VP	vitaal platteland
VSO	Verbond voor Sectorwerkgevers Overheid
VTH	vergunningverlening, toezicht en handhaving
WKO	warmte- en koudeopslag
WKP	waterkwaliteitsportaal
Woo	Wet open overheid
WSOB	Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
ZBO	zelfstandig bestuursorgaan
ZPW	zelfstandige publieke werkgevers
ZZS	zeer zorgwekkende stoffen



Werkt voor provincies

## **Voorjaarsnota IPO-BIJ12 2023**

## **1. Inleiding**

Op 8 september 2022 stelde het IPO-bestuur het Jaarplan en Begroting 2023 van IPO-BIJ12 vast. Op 8 november 2022 heeft de Algemene Vergadering (AV) hiermee ingestemd. Om het IPO-bestuur te informeren over de uitvoering van het Jaarplan wordt hieronder per onderdeel van IPO-BIJ12 de voortgang toelicht. Hierin worden alleen ontwikkelingen die afwijken van de reguliere uitvoering en planning toelicht. De ontwikkelingen voor zover nu te voorzien, staan hieronder.

Voor een aantal van deze ontwikkelingen worden wijzigingen voorgesteld voor de Begroting 2023. Al deze wijzigingen zijn in het voortraject afgestemd met de provincies en hebben vaak een meerjarig karakter. De wijzigingen zijn noodzakelijk voor de uitvoering van de werkzaamheden die IPO-BIJ12 in opdracht van de provincies uitvoert.

In de Kaderbrief 2024 komen ook een aantal onderwerpen aan de orde die zowel voor 2023 als voor 2024 gelden. Deze leest u ook terug in deze Voorjaarsnota. Begrotingswijzigingen die alleen gelden voor 2024 staan in de Kaderbrief 2024 (en dus niet in deze Voorjaarsnota).



# Samenvatting begrotingswijzigingen

Tabel 1: Wijzigingen bij Voorjaarsnota 2023 inclusief doorwerking begroting 2024 e.v.

Organisatie onderdeel onderwerp	VJN	2024	2025	2026	2027
	<b>2. Interne organisatie</b>				
2.1 Formatieplaats directiesecretaresse	9	9	9	9	9
2.2 Formatieplaats directiesecretaresse IPSN	80	80	80	80	80
2.3 Budget neutrale verschuiving SN2000	51	51	51	51	51
2.4 Gevolgen CAO 2022	477	477	477	477	477
2.6 Ontwikkeling kosten schade wolven	44	44	44	44	44
2.7 Wet. Digitale Overheid	200				
<b>Totaal 2. Interne organisatie</b>	<b>94</b>	<b>294</b>	<b>294</b>	<b>294</b>	<b>294</b>
<b>3. Stikstof en Natura 2000</b>					
2.4 Gevolgen CAO 2022	75	75	75	75	75
3.2 Informatiepunt AERIUS	852				
3.2 Gebruikersregisseur AERIUS	358				
3.3 Formatieplaats directiesecretaresse IPSN	80	80	80	80	80
3.4 Budget neutrale verschuiving SN2000	51	51	51	51	51
<b>Totaal 3. Stikstof en Natura 2000</b>	<b>1.154</b>	<b>56</b>	<b>56</b>	<b>56</b>	<b>56</b>
<b>4. Natuurinformatie en Natuurbeheer</b>					
2.1 Formatieplaats directiesecretaresse	9	9	9	9	9
2.4 Gevolgen CAO 2022	166	166	166	166	166
4.1 Verschuiving middelen en functies van NINB naar GBO	343	343	343	343	343
4.2 Uitvoeringsprogramma Natuur – verbetering natuurinformatie 'VHR compleet'	2.146				
4.3 Uitvoeringsprogramma Natuur - Kennisontwikkeling natuur	529	404	390		
<b>Totaal 4. Natuurinformatie en Natuurbeheer</b>	<b>2.506</b>	<b>235</b>	<b>220</b>	<b>169</b>	<b>169</b>
<b>5. Faunazaken</b>					
2.4 Gevolgen CAO 2022	62	62	62	62	62
5.1 Open-eind-regeling afhandelen faunaschades	pm				
5.2 Ontwikkeling kosten schade wolven	80	80	80	80	80
<b>Totaal 5. Faunazaken</b>	<b>142</b>	<b>142</b>	<b>142</b>	<b>142</b>	<b>142</b>
<b>6. Drugsafvaldumpingen</b>					
6.1 Subsidieregeling drugsafvaldumpingen	1.500				
6.1 Middelen 2021 en 2022	778				
<b>Totaal 6. Drugsafvaldumpingen</b>	<b>2.278</b>				
<b>7. Gemeenschappelijke beheer organisatie (GBO-provincies)</b>					
2.4 Gevolgen CAO 2022	147	147	147	147	147
7.1 Technisch beheer ICT – indexering	50	50	50	50	50
7.2 Archeodepot	28	28	28	28	28
7.3 Landelijk Zwemwater Register	46	46	46	46	46
7.4 Vereenvoudigen en uniformeren applicatielandschap	650				
7.6 Verschuiving middelen en functies van NINB naar GBO	343	343	343	343	343
7.7 Web-bvb	131	131	131	131	131
7.8 Landelijk Grondwaterregister	175				
<b>Totaal 7. Gemeenschappelijke beheer organisatie (GBO-provincies)</b>	<b>1.308</b>	<b>483</b>	<b>483</b>	<b>483</b>	<b>483</b>
<b>Advies Commissie Schade Grondwater (ACSG)</b>					
2.4 Gevolgen CAO 2022	27	27	27	27	27
<b>Totaal Advies Commissie Schade Grondwater (ACSG)</b>	<b>27</b>	<b>27</b>	<b>27</b>	<b>27</b>	<b>27</b>
<b>Totaal effect</b>	<b>7.322</b>	<b>538</b>	<b>523</b>	<b>134</b>	<b>134</b>
3.2 Informatiepunt AERIUS	852				
3.2 Gebruikersregisseur AERIUS	358				
4.2 Uitvoeringsprogramma Natuur – verbetering natuurinformatie 'VHR compleet'	2.146				
4.3 Uitvoeringsprogramma Natuur - Kennisontwikkeling natuur	529	404	390		
6.1 Subsidieregeling drugsafvaldumpingen	1.500				
6.1 Middelen 2021 en 2022	778				
7.10 Subsidies	294				
<b>Totaal effect ten laste van provincies</b>	<b>865</b>	<b>134</b>	<b>134</b>	<b>134</b>	<b>134</b>

## **2. Directie en Bedrijfsvoering**

### **2.1 Formatieplaats directiesecretaresse**

Door de uitbreiding en verzwaring van de taken van de directiesecretaresse is deze geherwaardeerd. Deze herwaardering leidt tot een extra structureel benodigd budget van € 8.575 bij zowel Interne Organisatie als bij de unit NINB.

### **2.2 Formatieplaats directiesecretaresse IPSN**

De functie van directiesecretaresse IPSN wordt structureel ingevuld. Hiervoor wordt deze formatieplaats structureel toegevoegd aan de formatie van de unit Bedrijfsvoering. Dit betekent een structurele budgetneutrale verschuiving van € 80.000 van het budget IPSN bij de unit Expertiseteam Stikstof en Natura 2000 naar de unit Bedrijfsvoering.

### **2.3 Budgetneutrale verschuiving Expertiseteam Stikstof en Natura 2000**

Binnen de unit Expertiseteam Stikstof en Natura 2000 is extra capaciteit voor communicatie nodig. Hiervoor wordt budget (€ 51.000) structureel budgetneutraal overgeheveld van de unit Expertiseteam Stikstof en Natura 2000 naar de unit Bedrijfsvoering.

### **2.4 Gevolgen CAO 2022**

Bij het vaststellen van de IPO-BIJ12-begroting 2023 is rekening gehouden met de CAO verhogingen van 2022. Het extra structureel benodigde budget van € 660.000 is in de Begroting 2023 toegevoegd bij Interne organisatie. Dit budget wordt herverdeeld over de units van IPO-BIJ12. Dit zijn interne budgetneutrale verschuivingen.

### **2.5 Nieuwe website IPO-BIJ12**

Voor de bouw van de nieuwe website van IPO-BIJ12 is het in de Begroting 2022 opgenomen budget niet toereikend gebleken. Verwacht wordt dat het extra benodigd budget van € 75.000 binnen de begroting kan worden opgevangen. Zo niet, dan zal dit worden opgenomen in de Najaarsnota 2023.

### **2.6 Communicatie wolf**

Op advies van de BAC VP wordt voor communicatie m.b.t. de wolf structureel 0,5 fte communicatie capaciteit (€ 44.000) toegevoegd aan de formatie van de unit Bedrijfsvoering (zie paragraaf 5.2, Ontwikkeling kosten door schade wolven).

### **2.7 Wet Digitale Overheid**

De Wet Digitale Overheid (WDO) regelt dat Nederlandse burgers en bedrijven veilig en betrouwbaar kunnen inloggen bij de (semi-)overheid. Om te voldoen aan de WDO moeten IPO-BIJ12 en IPO-bureau nader onderzoek doen en zal, naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek, maatregelen geïmplementeerd moeten worden. Het is nog niet inzichtelijk welk budget precies nodig is voor zowel het onderzoek als de implementatie van de maatregelen. Vooralsnog wordt uitgegaan van een bedrag van € 200.000. Op basis van het onderzoek zullen de kosten worden gecorrigeerd en verwerkt in de jaarrekening. Het niet benodigde deel van dit budget zal met de jaarrekening aan de provincies worden gerestitueerd.

## **3. Expertiseteam Stikstof en Natura 2000**

### **3.1 Samenwerking met Interprovinciaal Programma Stikstof en Natuur (IPSN)**

Voor de ondersteuning van IPO-BIJ12 aan IPSN wordt gewerkt aan een werkplan dat samen met IPSN wordt vastgesteld. Binnen IPO-BIJ12 betreft dit de unit Expertiseteam Stikstof en Natura 2000, een deel van de unit Natuurinformatie en Natuurbeheer en de unit Bedrijfsvoering. Dit werkplan wordt uitgewerkt binnen de begroting die hiervoor voor IPO-BIJ12 beschikbaar is gesteld.

Het in de Begroting 2023 opgenomen budget is voldoende om de lopende taken uit te voeren.

Indien wijzigingen optreden - bijvoorbeeld - als gevolg van

- ontwikkelingen in het stikstof – natuur dossier,
  - ontwikkelingen bij IPSN en/of
  - ontwikkelingen rondom de Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied bij LNV
- zal in de Najaarsnota 2023 een voorstel worden gedaan voor aanpassingen.

### **3.2 Gebruikersregisseur AERIUS**

Voor de gebruikersregie AERIUS en voor het Informatiepunt ontvangt IPO-BIJ12 voor 2023 subsidie van het ministerie van LNV. Het is de bedoeling van LNV en IPO-BIJ12 om hier een langjarige financiering van te maken. De medefinanciering vanuit LNV is akkoord bevonden door het IPO-bestuur in de vergadering van 15 december 2022. Het betreft een subsidiebedrag van € 851.750 voor het Informatiepunt en van € 358.400 voor gebruikersregie AERIUS. De verantwoording over de besteding van deze budgetten vindt rechtstreeks aan het ministerie van LNV plaats en wordt ter informatie meegenomen in de P&C-cyclus van de IPO-vereniging.

### **3.3 Directiesecretaresse IPSN**

De functie van directiesecretaresse IPSN wordt structureel ingevuld en toegevoegd aan de formatie van de unit Bedrijfsvoering (zie ook paragraaf 2.2). Dit betekent een structurele budgetneutrale verschuiving van € 80.000 van het budget IPSN bij de unit Expertiseteam Stikstof en Natura 2000 naar de unit Bedrijfsvoering.

### **3.4 Budgetneutrale verschuiving naar Unit Bedrijfsvoering voor Communicatie**

De unit Expertiseteam hevelt per 2023 structureel de kosten voor 0,5 fte schaal 11 vanuit het uitvoeringsbudget over naar het P-budget voor Bedrijfsvoering voor communicatietaken. Het betreft een bedrag van € 51.000.

## **4. Natuurinformatie en Natuurbeheer**

### **4.1 Verschuiving middelen en functies van NINB naar GBO**

De ICT basisinfrastructuur wordt gebruikt voor de inrichting van onder andere natuurapplicaties. Met de vaststelling van de ICT architectuurkaders wordt deze werkwijze bestendigd. Tot nu toe werden de kosten voor de basisinfrastructuur jaarlijks omgeslagen over de applicaties die daar gebruik van maken. Voorgesteld wordt om de middelen voor gebruik van de ICT basisinfrastructuur voor natuurapplicaties te verschuiven naar de unit GBO. Dit vereenvoudigt de interne processen en geeft meer flexibiliteit om de basisinfrastructuur door te ontwikkelen aan de hand van de gehele opgave voor het ontwikkelen en beheren van applicaties voor de provincies.

Hiertoe worden Uitvoeringskosten natuurinformatie (€ 115.426) en Uitvoeringskosten Natuurbeheer (€ 38.475) verlaagd en de begrotingspost Uitvoeringskosten GBO met in totaal € 153.901 verhoogd. Deze bedragen zijn gebaseerd op de reële kosten voor licenties, hosting en beheer van de ICT basisinfrastructuur zoals die in 2023 gelden.

In 2021 is het beheer van de informatieproducten Natuur in het kader van de Omgevingswet bij IPO-BIJ12 belegd. De personele kosten en de uitvoeringskosten zijn opgenomen in de begroting van de unit NINB. Na uitwerking van de verschillende rollen blijkt dat enkele taken beter vanuit de unit GBO kunnen worden uitgevoerd. Dit leidt tot verschuiving van 2 functies naar GBO. Hiervoor worden de Personele kosten van NINB structureel met € 189.504 verlaagd en de Personele kosten van GBO met een gelijk bedrag verhoogd.

Deze verschuivingen hebben geen budgettaire gevolgen voor de provincies. Zie ook paragraaf 7.6.

### **4.2 Uitvoeringsprogramma Natuur – verbetering natuurinformatie 'VHR compleet'**

Verbetering van natuurinformatie voor beleidsvorming, verantwoording en uitvoering van wettelijke taken is onderdeel van de opgave van het Uitvoeringsprogramma Natuur. Eind 2022 hebben provincies en rijk in bestuurlijk overleg de nadere invulling van deze opgave vastgesteld conform scenario 'VHR compleet'.

Eind 2022 heeft LNV middelen beschikbaar gesteld via een subsidie van € 2.146.000 voor de uitvoering van afspraken in het Bestuurlijk Overleg Natuur, betreffende maatregelen voor versterking van de monitoring. Deze middelen zullen in 2023 en deels in 2024 worden besteed, afhankelijk van besluitvorming in het IPO-bestuur.

### **4.3 Uitvoeringsprogramma Natuur - Kennisontwikkeling natuur**

Eind 2020 hebben de provincies en het rijk het Uitvoeringsprogramma Natuur vastgesteld. Onderdeel daarvan zijn opgaven voor kennisontwikkeling voor natuurbeheer en natuurherstel. Ter uitvoering hiervan heeft BIJ12 eind 2022 een subsidie van het ministerie van LNV ontvangen voor aanvullende financiering kennisontwikkeling natuur (OBN UPN) van € 1.322.900. Deze middelen worden ingezet in de periode 2023 – 2025.

### **4.4 Monitoring wolven**

In de Begroting 2023 is een stelpost van € 250.000 opgenomen voor de dekking van de gestegen kosten voor de monitoring van wolven. Deze stelpost wordt geheel ingezet binnen de unit Natuurinformatie en natuurbeheer. Voor een deel zal hiervoor aanvullende structurele formatieruimte worden gecreëerd (0,5 fte, schaal 11). De overige middelen worden ingezet voor uitvoeringskosten natuurbeheer.

## **5. Faunazaken**

### **5.1 Open-eind-regeling afhandelen faunaschades**

De raming van de open-eind-regeling afhandelen faunaschades is in het Jaarplan 2023 vastgesteld op ongeveer € 42 miljoen. De raming bestaat uit de vergoedingen die grondgebruikers krijgen op basis van het provinciale faunaschadebeleid (tegemoetkomingen faunaschade, edelherten- en ganzenregeling en dassenovereenkomsten). Ook vallen de taxatiekosten, die worden gemaakt om de hoogte van de faunaschade vast te stellen, hieronder. In 2023 zullen deze door een indexering van 8% extra stijgen. De kosten zijn daarnaast o.a. afhankelijk van het faunaschadebeleid, het aantal aanvragen, het aantal schadeveroorzakende dieren, de hoogte van de schade en de gewasprijs.

Voor deze Voorjaarsnota is op basis van de huidige inzichten de raming van de open-eind-regeling geactualiseerd. Op basis van het huidige beeld wordt voorgesteld om de raming van de tegemoetkomingen met ruim € 10 miljoen naar boven bij te stellen voor 2023 (zie tabel 4). Hierbij is tevens rekening gehouden met een toename van de taxatiekosten door de groeiende omvang van de aanvragen en de indexering. Zoals elk jaar wordt over 2023 bij de Jaarrekening 2023 op basis van de werkelijke uitbetalingen afgerekend met de provincies.

### **5.2 Ontwikkeling kosten schade door wolven**

De BAC VP heeft op 26 januari 2023 ingestemd met het voorstel voor bekostiging van extra inzet op het wolvendossier om tijdige afhandeling van de aanvragen mogelijk te maken, voor de publicatie van de schadecijfers, en voor extra inzet ten behoeve van communicatie:

- Afhandeling aanvragen en schadecijfers 1 fte schaal 9, € 80.000
- Communicatie 0,5 fte schaal 10, € 44.000

De begroting van respectievelijk de personeelskosten unit Faunazaken en de personeelskosten unit Bedrijfsvoering worden met deze bedragen verhoogd.

## **6. Regeling Drugsafvaldumpingen**

### **6.1 Subsidieregeling drugsafvaldumpingen**

Er is tot en met 2024 jaarlijks een bedrag van maximaal € 1 miljoen beschikbaar, inclusief uitvoeringskosten, voor de Subsidieregeling opruiming drugsafval. In 2021 is dit bedrag niet helemaal uitgekeerd en was sprake van een restantbudget van € 416.568,13. Hiervan is € 95.666,56 in 2022 uitgekeerd. In 2022 bedroeg het restantbedrag € 456.783,33. Het restantbudget bedraagt in totaal dus € 777.684,90.

Op 21 oktober 2021 heeft de minister van J&V de Kamer geïnformeerd over de 'Opvolging toezeggingen en moties drugsbeleid' (kenmerk 4260813). In de Kamerbrief is een verruiming van de huidige subsidieregeling opgenomen. Uit de verruimde regeling volgt dat particulieren recht krijgen op vergoeding van de opruimkosten tot maximaal € 200.000 met terugwerkende kracht. Decentrale overheden worden gedeeltelijk gecompenseerd.

De BAC MTH heeft geadviseerd om de restantbudgetten van 2021 en 2022 van de subsidieregeling niet te restitueren en in te zetten voor de verruiming van de regeling. Voorgesteld wordt om dit

bedrag beschikbaar te houden. Met de restantbudgetten van 2021 en 2022 is het mogelijk om de subsidies met terugwerkende kracht te verlenen.

Eerdergenoemde Kamerbrief voorziet in een extra incidentele bijdrage van € 1,5 miljoen voor deze verruiming die na uitputting van de middelen van 2021 én 2022 kan worden ingezet. In 2023 zal deze incidentele bijdrage van het Rijk aan de begroting van IPO-BIJ12 worden toegevoegd.

## **7. GBO PROVINCIES**

### **7.1 Technisch beheer ICT – indexering**

Het percentage voor indexering van de hosting en het beheercontract met Atos is in januari 2023 bekend geworden. Dit bedraagt 5,24%. Dit is meer dan waarmee rekening is gehouden in de begroting van 2023. Dit geldt ook voor de contracten met andere leveranciers. Om het verschil te compenseren wordt structureel € 50.000 toegevoegd aan de begroting.

### **7.2. Archeodepot**

De BAC Cultuur heeft in 2022 positief geadviseerd over de verhoging van het structurele budget voor Archeodepot met € 27.500. Dit is nodig vanwege toegenomen kosten voor noodzakelijk technisch onderhoud van de bestaande applicatie. Deze verhoging is niet opgenomen in de Begroting 2023 en wordt derhalve geëffectueerd in de Voorjaarsnota 2023.

### **7.3 Landelijk Zwemwater Register (LZR)**

De BAC ROWW heeft in 2022 positief geadviseerd over de verhoging van het structurele budget voor LZR met € 45.500. Dit is nodig vanwege toegenomen kosten voor noodzakelijk technisch onderhoud van de bestaande applicatie. Deze verhoging is niet opgenomen in de Begroting 2023 wordt derhalve geëffectueerd in de Voorjaarsnota 2023.

### **7.4 Vereenvoudigen en uniformeren applicatielandschap (rationalisatie)**

In 2022 heeft de nadruk gelegen op het veilig en toegankelijk maken van de veelal sterk verouderde informatievoorzieningen (applicaties) die bij IPO-BIJ12 in beheer zijn en op de maatregelen die nodig zijn om te kunnen voldoen aan de security-standaarden (ISO 27001 en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid BIO). IPO-BIJ12 heeft daarnaast aanvullende investeringen gedaan in maatregelen waarmee de applicaties veilig zijn voor de gebruikers. Door deze investeringen is de levensduur van de verouderde applicaties bovendien verlengd.

In 2023 is gestart met de verkenning naar wat nodig is voor de vernieuwing van de verouderde applicaties. Hiervoor is het nodig om de basis te versterken van informatievoorzieningen en licenties die voor meerdere applicaties worden ingezet (de zgn basisinfrastructuur). Voor de verbetering van de security zijn investeringen en aanvullende maatregelen nodig. Deze investeringen zorgen voor een kostenefficiënte en kwaliteitsverhogende nieuwbouw en herbouw van de verouderde applicaties.

Ook zijn per applicatie aanvullende investeringen noodzakelijk in verband met de specifieke eisen voor herbouw en nieuwbouw ervan.

Per applicatie wordt een businesscase voorgelegd aan het IPO-bestuur. De verwachting is dat dit jaar op basis van businesscases voor een drietal applicatie besluiten kunnen worden voorgelegd: Archeodepot, Provisa en Ibis. Omdat nog niet bekend is welke bedragen in de businesscases zullen worden opgenomen, wordt een bedrag van € 650.000 gereserveerd, zodat direct na besluitvorming door het IPO-bestuur gestart kan worden met de vernieuwing. Afhankelijk van de daadwerkelijke bedragen en de besluitvorming wordt dit bedrag in de najaarsnota 2023, jaarrekening 2023 of de Voorjaarsnota 2024 gecorrigeerd.

### **7.5 Formdesk kostenverdeling 12 provincies**

IPO-BIJ12 biedt de provincies de mogelijkheid e-formulieren te ontwikkelen in een gezamenlijke Formdesk omgeving. Hier hebben de afgelopen jaren 7 provincies gebruik van gemaakt. IPO-BIJ12 ontwikkelt en beheert ook zelf in deze omgeving formulieren waarvan alle 12 provincies gebruik maken. Alle kosten voor het gebruik en beheer van Formdesk worden echter gedeeld door de eerdergenoemde 7 provincies. Die verdeling wordt vanaf 2023 rechtgetrokken door de kosten voor beheer en support door IPO-BIJ12 (€ 60.000) van de gemeenschappelijke formulieren te delen door 12 provincies met als argument dat IPO-BIJ12 deze voorziening inzet voor alle provincies.

Kosten voor gebruik van de gemeenschappelijke omgeving zal voor rekening van de 7 deelnemende provincies blijven (€ 33.000). De totale kosten blijven gelijk, maar een aantal provincies zal meer en een aantal zal minder gaan bijdragen. In deze voorjaarsnota wordt genoemde kostenverdeling gecorrigeerd, hetgeen leidt tot een kleine verschuiving in de bijdrage per provincie.

#### **7.6 Verschuiving middelen en functies van NINB naar GBO**

In de begroting van NINB is structureel budget opgenomen voor het inrichten en onderhouden van de basisinfrastructuur (uitvoeringskosten). Dit budget wordt met ingang van 2023 structureel overgeheveld naar de begroting van de unit GBO. Het gaat om € 153.901. Daarnaast vindt een verschuiving plaats van formatie (functioneel beheerder en informatiespecialist) van de capaciteit van de unit NINB naar de unit GBO (personeelskosten). Hiermee is een structureel bedrag van € 189.504 gemoeid.

#### **7.7 Web-bvb**

In 2022 is de applicatie Web-bvb uitgefaseerd en afgesloten. Op dit moment heeft IPO-BIJ12 geen vervangende applicatie in beheer. Het beheerbudget van € 130.520 komt daarmee vanaf 2023 structureel te vervallen.

#### **7.8 Landelijk Grondwaterregister**

In 2023 is extra noodzakelijke functionaliteit in de applicatie gewenst die niet was voorzien ten tijde van de begroting. Hiervoor wordt een verkenning uitgevoerd en € 175.000 gereserveerd voor de implementatie hiervan. Dit bedrag wordt indien nodig gecorrigeerd in de najaarsnota of wordt verrekend in de jaarrekening 2023.

#### **7.9 Uitvoering projecten programma Interprovinciale Digitale Agenda (IDA)**

Het is de bedoeling dat het resultaat van een aantal projecten uit de IDA landt bij IPO-BIJ12 voor structurele uitvoering. In 2023 wordt hiervoor een businesscase opgesteld op basis waarvan een voorstel wordt voorgelegd aan het IPO-Bestuur. In de businesscase worden de volgende uitvoeringsactiviteiten onderzocht:

- Vernieuwing en beheer basissysteem werkgelegenheidsgegevens (Lisa): transitie en beheer van de applicatie naar IPO-BIJ12
- Ontwikkeling en beheer brugfunctie Single Digital Gateway
- Coördineren van gezamenlijke aanbestedingsprojecten voor de provincies.

Vooralsnog wordt uitgegaan van incidentele kosten van € 450.000 en structurele kosten van ongeveer € 400.000 vanaf 2024.

De dekking van de middelen in 2023 voor de uitvoering van projecten uit de IDA is verwerkt in de begroting voor de IDA bij het IPO-Bureau. Op basis van het besluit van het IPO-bestuur op basis van de businesscase worden de definitieve bedragen verwerkt in de Begroting 2024, dan wel verwerkt in de jaarrekening of de Voorjaarsnota 2024.

#### **7.10 Subsidies**

In 2023 ontvangt de unit GBO een drietal subsidies. De bijdrage van de provincies kan met deze bedragen worden verlaagd. Het gaat om:

- € 190.000 van RWS voor het Beheer en onderhoud van gevaren- en risicokaarten in het kader van de implementatie van de EU-richtlijn overstromingsrisico's (EU-ROR). De daadwerkelijke bijdrage wordt bepaald op basis van de werkelijke kosten in 2023 en wordt in het eerste kwartaal van 2024 naar boven of naar beneden bijgesteld op basis van een 50/50-verdeling tussen provincies en RWS.
- € 14.000 van het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties voor de LGR-aansluiting op het BRO.
- € 89.900 van het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties t.b.v. ISO 27001 certificering.

## Totaaloverzicht wijzigingen Voorjaarsnota 2023

Bovenstaande levert het volgende beeld voor de begroting 2023 en de provinciale bijdragen.

**Tabel 2: Totaalbeeld begroting 2023 met mutaties Voorjaarsnota 2023**

Voorjaarsnota 2023, onderdeel BIJ12				
	Primaire Begroting	Mutatie Voorjaarsnota 2023	Mutatie Najaarsnota 2023	Gewijzigde Begroting 2023
<b>Lasten</b>	<b>2023</b>	<b>2023</b>	<b>2023</b>	<b>2023</b>
Interne organisatie	7.167	-94		7.073
Regeling Drugsafvaldumpingen	970	2.278		3.248
Expertiseteam Stikstof en N2000	9.999	1.154		11.153
Natuurinformatie en Natuurbeheer	12.539	2.506		15.045
Faunazaken	44.633	142		44.775
Secretariaat ACSG	959	27		986
GBO-provincies	9.571	1.308		10.880
<b>Totaal lasten BIJ12</b>	<b>85.837</b>	<b>7.322</b>	<b>0</b>	<b>93.159</b>
	Primaire Begroting	Mutatie Voorjaarsnota 2023	Mutatie Najaarsnota 2023	Gewijzigde Begroting 2023
<b>Baten</b>	<b>2023</b>	<b>2023</b>	<b>2023</b>	<b>2023</b>
Bijdragen provincies uitvoerende taken	83.274	865		84.139
Diverse baten	2.263	6.457		8.720
Ottrekking aan geormerkte middelen	300	0		300
<b>Totaal baten</b>	<b>85.837</b>	<b>7.322</b>	<b>0</b>	<b>93.159</b>

x € 1.000

**Tabel 3: Mutaties bijdragen provincies op basis van wijzigingen Voorjaarsnota 2023**

Aanpassing provinciale bijdragen ten behoeve van dekking structurele kosten 2023 begroting BIJ12									
Provincies	Totale provinciale bijdrage	Interne organisatie (gewogen percentage totale begroting)	Bijdrage Interne organisatie	ACSG en natuurtaken N2000 en Stikstof, Natuurinformatie en Natuurbeheer, Faunazaken (gewogen percentage)	Bijdrage uitvoeringskosten ACSG en natuurtaken Stikstof en N2000, Natuurinformatie en Natuurbeheer, Faunazaken (gewogen)	Overheveling IPO	Faunazaken actualisatie tegemoetkominge n/ taxatiekosten, ganzenregeling	GBO (verdeelsleutel op basis van deelname applicatie)	
Groningen	-21.268	6,16%	-4.972	5,77%	-95.330	0	0	0	79.034
Fryslân	473.091	9,31%	52.321	9,56%	338.084	0	0	0	82.686
Drenthe	148.929	8,76%	-9.446	9,06%	84.210	0	0	0	74.164
Overijssel	154.593	10,46%	-19.349	10,98%	90.850	0	0	0	83.092
Gelderland	282.494	10,28%	26.284	10,31%	152.319	0	0	0	103.891
Utrecht	-76.270	7,10%	-14.046	6,67%	-153.433	0	0	0	91.209
Noord-Holland	64.798	7,91%	-3.455	7,83%	-16.463	0	0	0	84.716
Zuid-Holland	17.966	8,58%	-5.881	8,27%	-76.797	0	0	0	100.644
Zeeland	-75.971	5,71%	-19.073	5,46%	-125.279	0	0	0	68.381
Noord-Brabant	95.765	11,96%	-32.199	12,49%	28.740	0	0	0	99.224
Limburg	-69.525	9,13%	-46.622	9,35%	-104.778	0	0	0	81.875
Flevoland	-129.732	4,64%	-17.124	4,27%	-178.046	0	0	0	65.439
<b>Totaal</b>	<b>864.870</b>	<b>100%</b>	<b>-93.562</b>	<b>100%</b>	<b>-55.923</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>1.014.355</b>

**Tabel 4: overzicht open-eind-regeling Faunaschade**

Prognose beleidsjaar 2023 obv werkelijke kosten 2022								
Provincies	Tegemoetkomingsschade	Taxatie	Leges	Leges retour	Ganzen-subsidies	Wolf	Edelhert-regeling	Totaal
Groningen	1.488	96	1	25	72	4	-	<b>1.627</b>
Fryslân	12.593	764	14	216	85	92	-	<b>13.148</b>
Drenthe	1.112	227	37	47	9	273	-	<b>1.066</b>
Overijssel	2.403	230	131	111	-	33	-	<b>2.619</b>
Gelderland	4.456	737	254	176	427	79	60	<b>5.679</b>
Utrecht	3.976	293	148	121	103	1	-	<b>4.398</b>
Noord-Holland	12.795	727	174	344	174	-	-	<b>13.526</b>
Zuid-Holland	5.357	371	164	191	25	-	-	<b>5.726</b>
Zeeland	1.856	195	85	92	58	9	-	<b>2.094</b>
Noord-Brabant	622	168	5	40	8	101	-	<b>661</b>
Limburg	1.250	327	-	-	-	16	-	<b>1.562</b>
Flevoland	560	32	8	10	-	5	-	<b>585</b>
<b>Totaal</b>	<b>48.469</b>	<b>4.168</b>	<b>1.020</b>	<b>1.373</b>	<b>960</b>	<b>613</b>	<b>60</b>	<b>52.692</b>

(X 1000)